

FORVENTNINGSUNDERSØKELSE FOR NORGES BANK 4.KVARTAL 2018

Undersøkelse blant økonomiekspertter, parter i arbeidslivet,
næringslivsledere og husholdninger

22.11.2018

FORORD

På oppdrag for Norges Bank utfører Epinion kvartalsvise forventningsundersøkelser i Norge om inflasjons-, lønns-, valutakurs- og renteutviklingen blant økonomer i finansnæringen og akademia, partene i arbeidslivet, næringslivsledere og husholdninger. Bakgrunnen for undersøkelsen er at Norges Bank retter pengepolitikken inn mot et mål om lav og stabil inflasjon. Forventninger til den fremtidige prisutviklingen kan i seg selv spille en rolle for den faktiske prisutviklingen. En regelmessig spørreundersøkelse kan bidra til større innsikt i disse spørsmålene.

Det er gjennomført undersøkelser blant fire målgrupper. Nettundersøkelser ble gjennomført blant økonomer innenfor finansnæringen og akademia, samt representanter for partene i sentrale arbeidslivsorganisasjoner, og ledere i næringslivet. Telefonintervju ble gjennomført med et tilfeldig utvalg av privatpersoner fra norske husholdninger.

Forventningsundersøkelsen gjennomføres hvert kvartal og ble første gang gjennomført i februar 2002. Epinion har publisert undersøkelsen fra og med første kvartal 2015. Undersøkelsen er tidligere gjennomført av Opinion og TNS Gallup.

Stavanger, november 2018

Ansvarlig for undersøkelsen hos Epinion er:

Sissel Medby
Direktør
Telefon: 901 71 899
E-post: sm@epinionglobal.com

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord	2
Innholdsfortegnelse	3
Sammendrag	4
- Kort sammendrag av resultater for økonomieksperter	4
- Kort sammendrag av resultater for partene i arbeidslivet	4
- Kort sammendrag av resultater for næringslivslederne	5
- Kort sammendrag av resultater for husholdningene	6
Spørreskjema	7
Tabeller og grafer	8
Resultater – Økonomieksperter	9
Resultater – Partene i arbeidslivet	18
Resultater – Næringslivslederne	25
Resultater – Husholdningene	36
Tekniske kommentarer – Økonomene og partene i arbeidslivet	47
Tekniske kommentarer – Næringslivslederne	48
Tekniske kommentarer – Husholdningene	49

SAMMENDRAG FOR 4. KVARTAL 2018

Prisvekst

Økonomenes forventninger til prisstigningen på varer og tjenester om 12 måneder er på 2,4 prosent, opp 0,1 prosentpoeng fra forrige kvartal. Partene i arbeidslivet venter en prisstigning om 12 måneder på 2,4 prosent, opp 0,1 prosentpoeng fra forrige kvartal. Næringslivslederne venter en prisstigning på varer og tjenester om 12 måneder på 2,5 prosent, opp 0,1 prosentpoeng fra forrige kvartal. Husholdningenes forventninger til prisstigning på varer og tjenester om 12 måneder er på 1,9 prosent.

Årslønnsvekst

Økonomenes forventninger til årslønnsveksten for inneværende år er på 2,9 prosent. Ventet gjennomsnittlig årslønnsvekst for inneværende år blant partene i arbeidslivet er på 2,8 prosent. Næringslivslederne venter en lønnsvekst i egen bedrift for inneværende år på 2,8 prosent. Ventet lønns- og pensjonsutvikling de neste 12 månedene blant husholdningene er på 2,1 prosent, uendret fra forrige kvartal.

Lønnsomhet

En andel på 31,5 prosent av næringslivslederne venter bedret lønnsomhet de neste 12 månedene, ned 0,3 prosentpoeng fra forrige kvartal. Andelen av næringslivslederne som venter uendret lønnsomhet de neste 12 månedene er på 39,2 prosent, ned 1,8 prosentpoeng fra forrige kvartal, og andelen som venter at lønnsomheten vil svekke seg er på 17,3 prosent, ned 0,2 prosentpoeng fra forrige kvartal.

Kort sammendrag av enkeltresultater for økonomiekspertene

Prisvekst

Økonomenes forventninger til prisstigningen om 12 måneder er på 2,4 prosent, opp 0,1 prosentpoeng fra forrige kvartal. Ventet årlig prisstigning om 2 år er på 2,4 prosent, uendret fra forrige kvartal. Økonomenes forventninger til årlig prisstigning om 5 år er på 2,4 prosent, ned 0,1 prosentpoeng fra forrige kvartal.

Årslønnsvekst

Økonomene oppgir at de venter en årslønnsvekst for inneværende år på 2,9 prosent. Økonomenes forventninger til den gjennomsnittlige årslønnsvekst for neste år er på 3,0 prosent. Økonomenes forventninger til årslønnsveksten om 5 år er på 2,9 prosent, uendret fra forrige kvartal.

Kronekurs

55,3 prosent av økonomene tror at den effektive kronekursen (målt ved konkurransekursindeksen) vil være styrket om 12 måneder, ned 12,1 prosentpoeng fra forrige kvartal. Andelen økonomer som venter at den effektive kronekursen om 12 måneder vil være uendret er på 31,9 prosent, opp 3,6 prosentpoeng fra forrige kvartal. Andelen økonomer som venter en svekket kronekurs om 12 måneder er på 10,6 prosent, opp 6,3 prosentpoeng fra forrige kvartal. Gjennomsnittlig ventet stigning i kronekursen om 12 måneder er på 2,5 prosent, ned 1,0 prosentpoeng fra forrige kvartal.

Kort sammendrag av enkeltresultater for partene i arbeidslivet

Prisvekst

Partene i arbeidslivet venter en generell prisstigning om 12 måneder på 2,4 prosent, opp 0,1 prosentpoeng fra forrige kvartal. Arbeidsgiverorganisasjoner venter en prisvekst om 12 måneder på 2,2 prosent, ned 0,2 prosentpoeng fra forrige kvartal. Arbeidstakerorganisasjoner venter en prisstigning om 12 måneder på 2,5 prosent, opp 0,2 prosentpoeng fra forrige kvartal.

Ventet årlig prisvekst om 2 år blant partene i arbeidslivet er på 2,6 prosent, uendret fra forrige kvartal. Arbeidsgiverorganisasjoner venter en prisvekst om 2 år på 2,5 prosent, uendret fra forrige kvartal. Ventet prisvekst om 2 år er på 2,7 prosent blant arbeidstakerorganisasjoner, opp 0,1 prosentpoeng fra forrige kvartal.

Partene i arbeidslivet venter en årlig prisstigning om 5 år på 2,6 prosent, ned 0,1 prosentpoeng fra forrige kvartal. Arbeidsgiverorganisasjoner venter en prisstigning om 5 år på 2,7 prosent, ned 0,1 prosentpoeng fra forrige kvartal. Arbeidstakerorganisasjoner venter en prisstigning om 5 år på 2,6 prosent, ned 0,1 prosentpoeng fra forrige kvartal.

Årslønnsvekst

Partene i arbeidslivet venter en gjennomsnittlig årslønnsvekst for inneværende år på 2,8 prosent. Arbeidsgiverorganisasjoner venter en gjennomsnittlig årslønnsvekst for inneværende år på 2,7 prosent. Arbeidstakerorganisasjoner venter en gjennomsnittlig årslønnsvekst for inneværende år på 2,9 prosent.

For neste år venter partene i arbeidslivet en gjennomsnittlig årslønnsvekst på 3,0 prosent. Arbeidsgiverorganisasjoner venter en årslønnsvekst for neste år på 2,8 prosent. Arbeidstakerorganisasjoner venter en årslønnsvekst for neste år på 3,2 prosent.

Partene i arbeidslivet venter en gjennomsnittlig årslønnsvekst om 5 år på 3,1 prosent, ned 0,1 prosentpoeng fra forrige kvartal.

Kort sammendrag av enkeltresultater for næringslivslederne

Prisvekst

Næringslivslederne venter en prisstigning på varer og tjenester om 12 måneder på 2,5 prosent, opp 0,1 prosentpoeng fra forrige kvartal. Ventet årlig prisstigning om 2 år er 3,0 prosent, opp 0,2 prosentpoeng fra forrige kvartal.

Innkjøps- og utsalgspriser

Andelen næringslivsledere som venter at bedriftens innkjøpspriser vil øke mer de neste 12 månedene sammenlignet med de siste 12 månedene er 20,0 prosent, opp 0,5 prosentpoeng fra forrige kvartal. Andelen som venter at innkjøpsprisene vil øke omtrent like mye er i fjerde kvartal 2018 på 72,1 prosent, ned 0,3 prosentpoeng fra forrige kvartal. Andelen som venter at innkjøpsprisen vil øke mindre de neste 12 månedene er på 5,9 prosent, opp 0,4 prosentpoeng fra forrige kvartal.

Andelen av næringslivslederne som venter at bedriftens utsalgspriser vil øke mer de neste 12 månedene sammenlignet med de siste 12 månedene er på 16,5 prosent, opp 0,7 prosentpoeng fra forrige kvartal. Andelen som venter at bedriftens utsalgspriser vil øke omtrent like mye er på 61,8 prosent, opp 1,9 prosentpoeng fra forrige kvartal. Andelen som venter at bedriftens utsalgspriser vil øke mindre de neste 12 månedene er på 13,6 prosent, ned 2,4 prosentpoeng fra forrige kvartal.

Årslønnsvekst

Næringslivslederne venter en årslønnsvekst i egen bedrift på 2,8 for inneværende år. Næringslivsledernes forventninger til årslønnsvekst i egen bedrift neste år er på 2,9 prosent.

Lønnsomhet

Andelen av næringslivslederne som oppgir at lønnsomheten i egen bedrift er bedret i løpet av de siste 12 månedene er 24,2 prosent, en nedgang på 7,6 prosentpoeng fra forrige kvartal. Andelen av næringslivslederne som oppgir at lønnsomheten har holdt seg uendret de siste 12 månedene er på 32,6 prosent, opp 0,8 prosentpoeng fra forrige kvartal, og andelen som oppgir at lønnsomheten har blitt svekket er på 30,9 prosent, opp 4,4 prosentpoeng fra forrige kvartal.

En andel på 31,5 prosent av næringslivslederne venter bedret lønnsomhet de neste 12 månedene, ned 0,3 prosentpoeng fra forrige kvartal. Andelen av næringslivslederne som venter at lønnsomheten vil holde seg uendret de neste 12 månedene er på 39,2 prosent, ned 1,8 prosentpoeng fra forrige kvartal, og andelen som venter svekket lønnsomhet er på 17,3 prosent, ned 0,2 prosentpoeng fra forrige kvartal.

Sysselsetting

Andelen av næringslivslederne som venter å ha flere ansatte om 12 måneder er på 37,1 prosent, opp 0,9 prosentpoeng fra forrige kvartal. Andelen som venter å ha like mange ansatte om 12 måneder er på 41,2 prosent, ned 6,8 prosentpoeng fra forrige kvartal. Andelen som venter å ha færre ansatte om 12 måneder er på 21,1 prosent, opp 6,0 prosentpoeng fra forrige kvartal.

Kort sammendrag av enkeltresultater for husholdningene

Prisvekst

Andelen av husholdningene som tror at prisene på varer og tjenester er høyere nå enn for 12 måneder siden er på 69,6 prosent, ned 5,1 prosentpoeng fra forrige kvartal. Andelen som oppfatter prisene som omtrent uforandret er på 23,1 prosent, opp 4,2 prosentpoeng fra forrige kvartal, mens andelen som tror at prisene på varer og tjenester er lavere nå enn for 12 måneder siden er på 4,3 prosent, opp 1,2 prosentpoeng fra forrige kvartal. Oppfattet prisendring de siste 12 månedene er på 1,8 prosent.

Andelen av husholdningene som tror at prisene på varer og tjenester vil bli høyere i løpet av de neste 12 månedene er på 74,2 prosent, ned 4,8 prosentpoeng fra forrige kvartal. En andel på 20,8 prosent tror at prisene på varer og tjenester vil være uendret, opp 3,5 prosentpoeng fra forrige kvartal. Andelen som tror at prisene vil bli lavere i løpet av de neste 12 månedene er på 3,3 prosent, opp 2,1 prosentpoeng fra forrige kvartal. Husholdningene venter en prisstigning på varer og tjenester om 12 måneder på 1,9 prosent.

Ventet årlig prisvekst om 2-3 år blant husholdningene er på 3,2 prosent, ned 0,1 prosentpoeng fra forrige kvartal.

Lønns- og pensjonsutvikling

Husholdningene opplever at lønn eller pensjon har økt med 2,2 prosent i løpet av de siste 12 månedene, opp 0,2 prosentpoeng fra forrige kvartal. Ventet lønns- og pensjonsutvikling de neste 12 månedene er på 2,1 prosent, uendret fra forrige kvartal.

Renteutvikling

Andelen av husholdningene som venter at nivået på innskudds- og lånerenter vil øke i løpet av de neste 12 månedene er på 75,3 prosent, opp 12,4 prosentpoeng fra forrige kvartal. Andelen som venter at innskudds- og lånerenter vil forbli uendret de neste 12 månedene er på 18,5 prosent, en nedgang på 11,3 prosentpoeng fra forrige kvartal, mens andelen som venter at rentenivået vil falle er på 2,8 prosent, opp 0,1 prosentpoeng fra forrige kvartal.

Om undersøkelsen

På oppdrag for Norges Bank utfører Epinion kvartalsvise forventningsundersøkelser i Norge om inflasjons-, lønns-, valutakurs- og renteutviklingen blant økonomer i finansnæringen og akademia, partene i arbeidslivet, næringslivsledere og husholdninger. Bakgrunnen for undersøkelsen er at Norges Bank retter pengepolitikken inn mot et mål om lav og stabil inflasjon. Forventninger til den fremtidige prisutviklingen kan i seg selv spille en rolle for den faktiske prisutviklingen. En regelmessig spørreundersøkelse kan bidra til større innsikt i disse spørsmålene.

Denne rapporten med hovedfunnene fra forventningsundersøkelsen blir i sin helhet lagt ut på Epinions nettsider (www.epinionglobal.com). Fra 2009 er undersøkelsen blant næringslivslederne utvidet slik at bedrifter med 20 ansatte eller flere er i målgruppen (mot tidligere 50 ansatte eller flere). I tillegg intervjues nå ca. 500 bedriftsledere mot tidligere 300.

Undersøkelsene ble gjennomført i tidsrommet fra 31. oktober til 19. november 2018.

SPØRRESKJEMA

Til økonomiekspertene og partene i arbeidslivet:

- Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 12 måneder, målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI)?
- Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 2 år, målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI)?
- Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 5 år, målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI)?
- Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i inneværende år?
- Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir neste år?
- Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir om 5 år?
- Tror du den effektive kronekursen målt ved konkurransekursindeksen om 12 måneder vil være styrket, uendret eller svekket?
- Hvor mye tror du den vil styrke/svekke seg?

Til næringslivslederne:

- Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 12 måneder, målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI)?
- Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 2 år, målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI)?
- Forventer du at bedriftens innkjøpspriser vil øke mer, omtrent like mye eller øke mindre de neste 12 månedene som i siste 12-måneders periode?
- Forventer du at bedriftens utsalgspriser vil øke mer, omtrent like mye eller øke mindre de neste 12 månedene som i siste 12-måneders periode?
- Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i inneværende år?
- Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir neste år?
- Har lønnsomheten i din bedrift, målt ved driftsmargin (EBITDA), blitt bedre, vært uendret eller blitt svekket de siste 12 månedene?
- Tror du lønnsomheten i din bedrift, målt ved driftsmargin (EBITDA), vil bli bedre, holde seg uendret eller vil bli svekket de neste 12 månedene?
- Sammenlignet med 12 måneder tidligere, har bedriften i dag flere ansatte, like mange ansatte eller færre ansatte?
- Tror du bedriften om 12 måneder vil ha flere ansatte enn i dag, like mange eller færre ansatte?

Til husholdningene:

- Sammenliknet med for 12 måneder siden, tror du prisene på varer og tjenester, målt ved konsumprisindeksen, er høyere, om lag uforandret eller lavere nå?
- Omtrent hvor mye høyere/lavere, målt i prosent?
- Tror du at prisene på varer og tjenester, målt ved konsumprisindeksen, i løpet av de neste 12 månedene vil være høyere, uendret eller lavere enn i dag?
- Omtrent hvor mye høyere/lavere, målt i prosent?
- Vil prisene stige raskere, i samme takt som i dag eller saktere?
- Hvor mye tror du prisene på varer og tjenester, målt ved konsumprisindeksen, vil stige årlig om 2-3 år, målt i prosent?
- Sammenliknet med for 12 måneder siden, hvor mange prosent tror du din lønn eller pensjon har endret seg?
- Omtrent hvor mange prosent tror du din lønn eller pensjon vil endres de neste 12 månedene?
- Tror du nivået på innskudds- og lånerenter vil øke, forbli uendret eller falle de neste 12 månedene?

TABELLER OG GRAFER

Økonomiekspertene

1. Forventet prisstigning om 12 måneder
2. Forventet prisstigning om 2 år
3. Forventet prisstigning om 5 år
4. Forventet årslønnsvekst for inneværende år
5. Forventet årslønnsvekst for neste år
6. Forventet årslønnsvekst om 5 år
7. Forventet utvikling i kronekursen om 12 måneder
8. Gjennomsnittlig forventet endring i konkurransekursindeksen om 12 måneder

Partene i arbeidslivet

9. Forventet prisstigning om 12 måneder
10. Forventet prisstigning om 2 år
11. Forventet prisstigning om 5 år
12. Forventet årslønnsvekst for inneværende år
13. Forventet årslønnsvekst for neste år
14. Forventet årslønnsvekst om 5 år

Næringslivslederne

15. Forventet generell prisstigning om 12 måneder
16. Forventet generell prisstigning om 2 år
17. Forventet økning i bedriftens innkjøpspriser neste 12 måneder
18. Forventet økning i bedriftens utsalgspriser neste 12 måneder
19. Forventet vekst i lønnskostnader i egen bedrift i år
20. Forventet vekst i lønnskostnader i egen bedrift neste år
21. Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift siste 12 måneder
22. Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift neste 12 måneder
23. Antall ansatte i dag sammenlignet med for 1 år siden
24. Antall ansatte om 12 måneder

Husholdningene

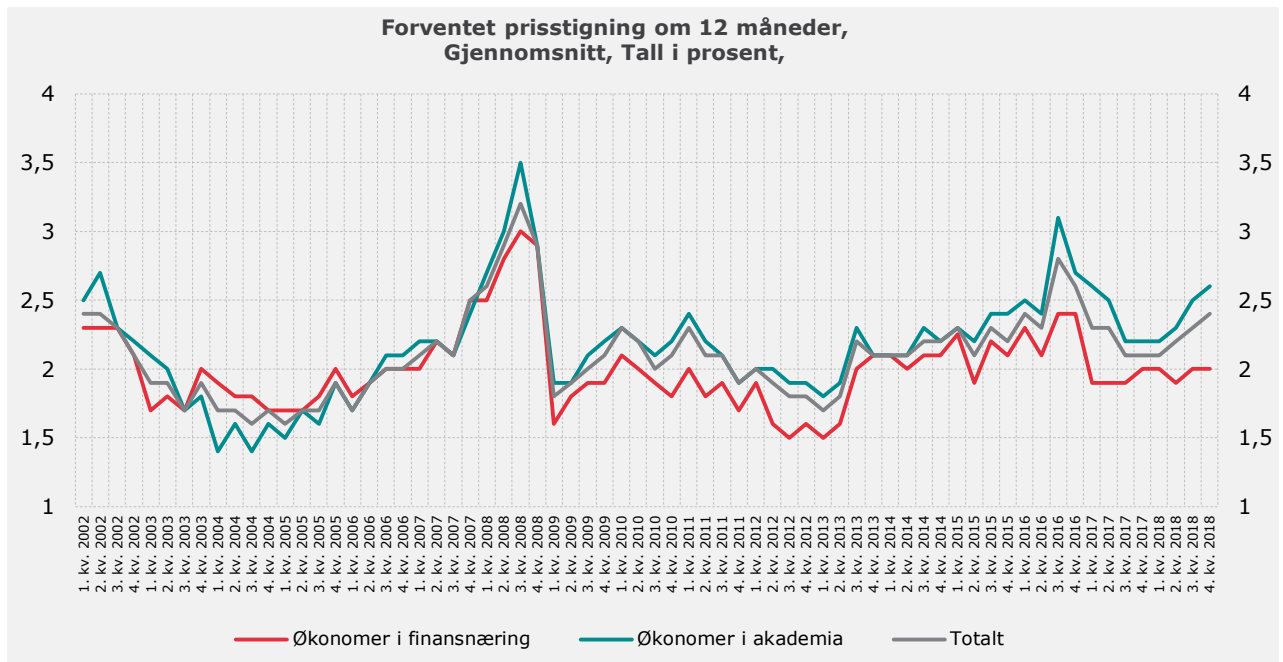
25. Oppfatning av prisendring siste 12 måneder
26. Oppfatning av prisendring siste 12 måneder i prosent
27. Forventet prisendring neste 12 måneder
28. Forventet prisendring neste 12 måneder i prosent
29. Forventet stigningsrate neste 12 måneder
30. Forventet stigningsrate neste 12 måneder i prosent
31. Forventet prisvekst om 2-3 år
32. Lønn og pensjon utvikling siste 12 måneder
33. Forventet lønnsutvikling om 1 år i prosent
34. Forventet renteutvikling neste 12 måneder

RESULTATER - ØKONOMIEKSPERTENE

Spørsmål 1: ØKONOMIEKSPERTENE

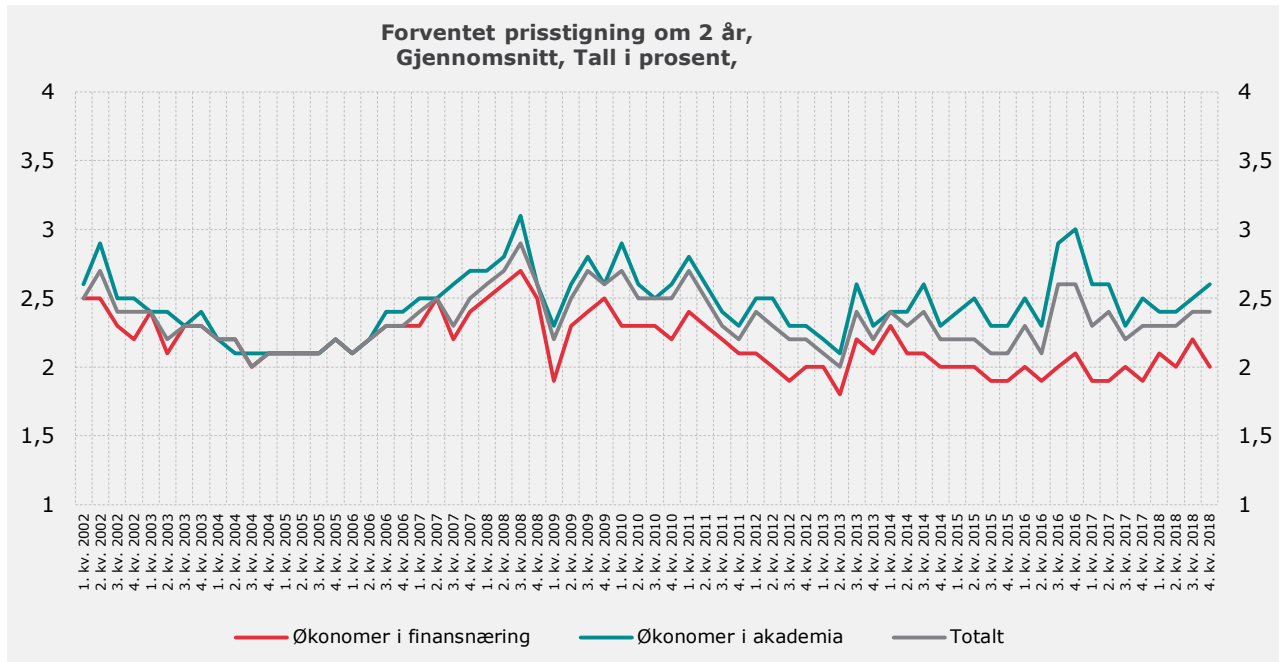
Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 12 måneder, målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI)?

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Økonomer i finansnæring	Gjennomsnittlig verdi	2,0	2,0	--
	Median	1,8	2,0	
	Laveste verdi	1,0	1,0	
	Høyeste verdi	3,2	3,0	
	Utvalg	16	18	
Økonomer i akademia	Gjennomsnittlig verdi	2,5	2,6	+0,1
	Median	2,5	2,5	
	Laveste verdi	1,8	1,5	
	Høyeste verdi	3,6	3,5	
	Utvalg	30	29	
Totalt økonomer	Gjennomsnittlig verdi	2,3	2,4	+0,1
	Median	2,4	2,5	
	Laveste verdi	1,0	1,0	
	Høyeste verdi	3,6	3,5	
	Utvalg	46	47	

Spørsmål 2: ØKONOMIEKSPERTENE

Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 2 år, målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI)?

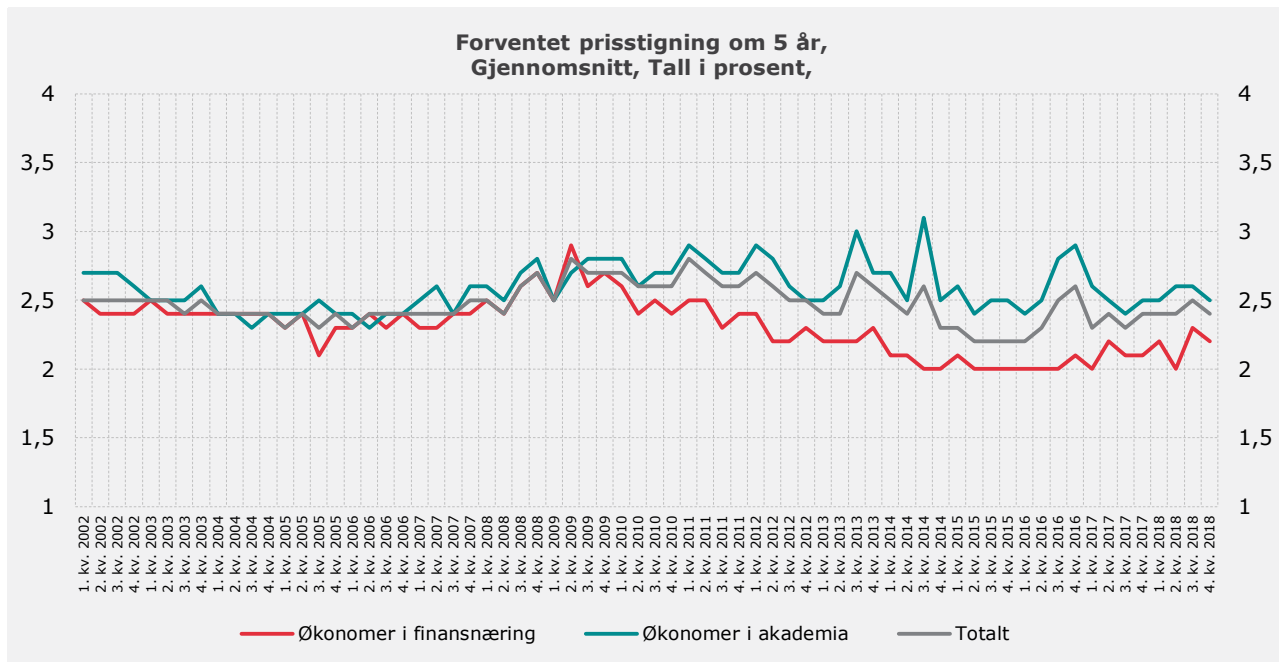

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Økonomer i finansnæring	Gjennomsnittlig verdi	2,2	2,0	-0,2
	Median	1,9	2,0	
	Laveste verdi	1,7	1,5	
	Høyeste verdi	4,0	3,0	
	Utvalg	16	18	
Økonomer i akademia	Gjennomsnittlig verdi	2,5	2,6	+0,1
	Median	2,5	2,5	
	Laveste verdi	1,8	1,5	
	Høyeste verdi	3,5	4,0	
	Utvalg	29	28*	
Totalt økonomer	Gjennomsnittlig verdi	2,4	2,4	--
	Median	2,3	2,3	
	Laveste verdi	1,7	1,5	
	Høyeste verdi	4,0	4,0	
	Utvalg	45	46	

*N=29. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=1, Ekstremverdier N=0

Spørsmål 3: ØKONOMIEKSPERTENE

Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 5 år, målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI)?

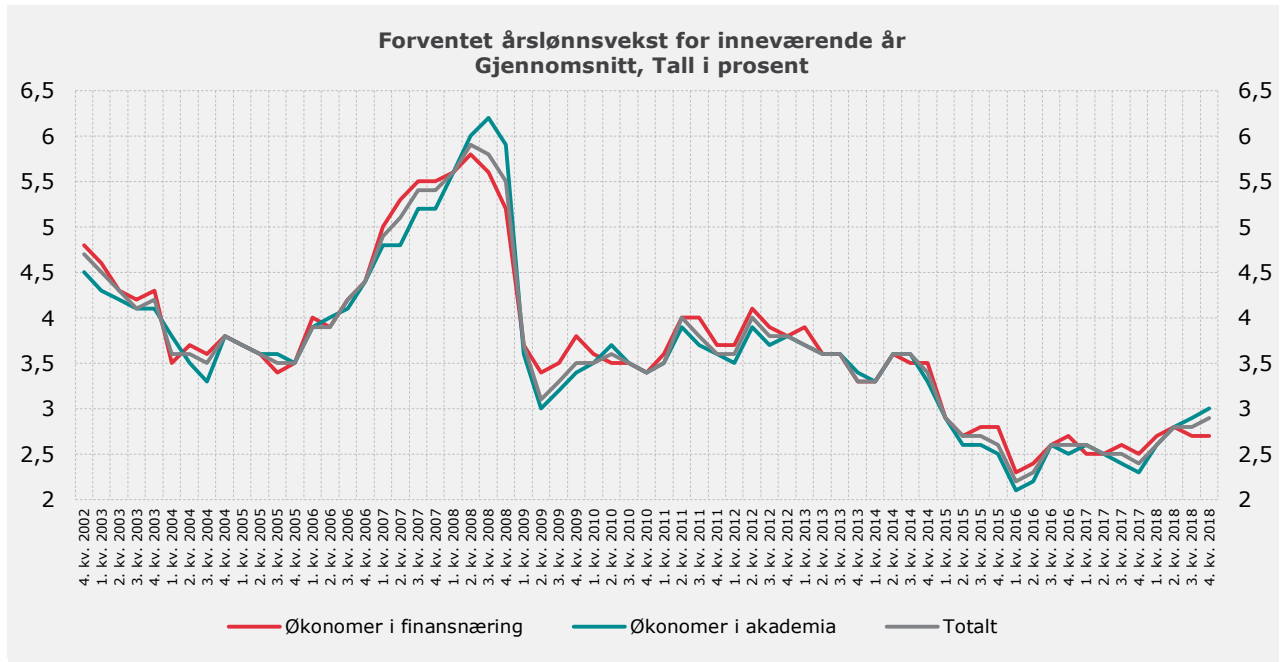

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Økonomer i finansnæring	Gjennomsnittlig verdi	2,3	2,2	-0,1
	Median	2,0	2,0	
	Laveste verdi	1,5	1,5	
	Høyeste verdi	5,0	3,3	
	Utvalg	16	18	
Økonomer i akademia	Gjennomsnittlig verdi	2,6	2,5	-0,1
	Median	2,5	2,5	
	Laveste verdi	1,8	2,0	
	Høyeste verdi	5,0	4,0	
	Utvalg	29	27*	
Totalt økonomer	Gjennomsnittlig verdi	2,5	2,4	-0,1
	Median	2,4	2,0	
	Laveste verdi	1,5	1,5	
	Høyeste verdi	5,0	4,0	
	Utvalg	45	45	

*N=29. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=2, Ekstremverdier N=0

Spørsmål 4: ØKONOMIEKSPERTENE

Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i inneværende år?

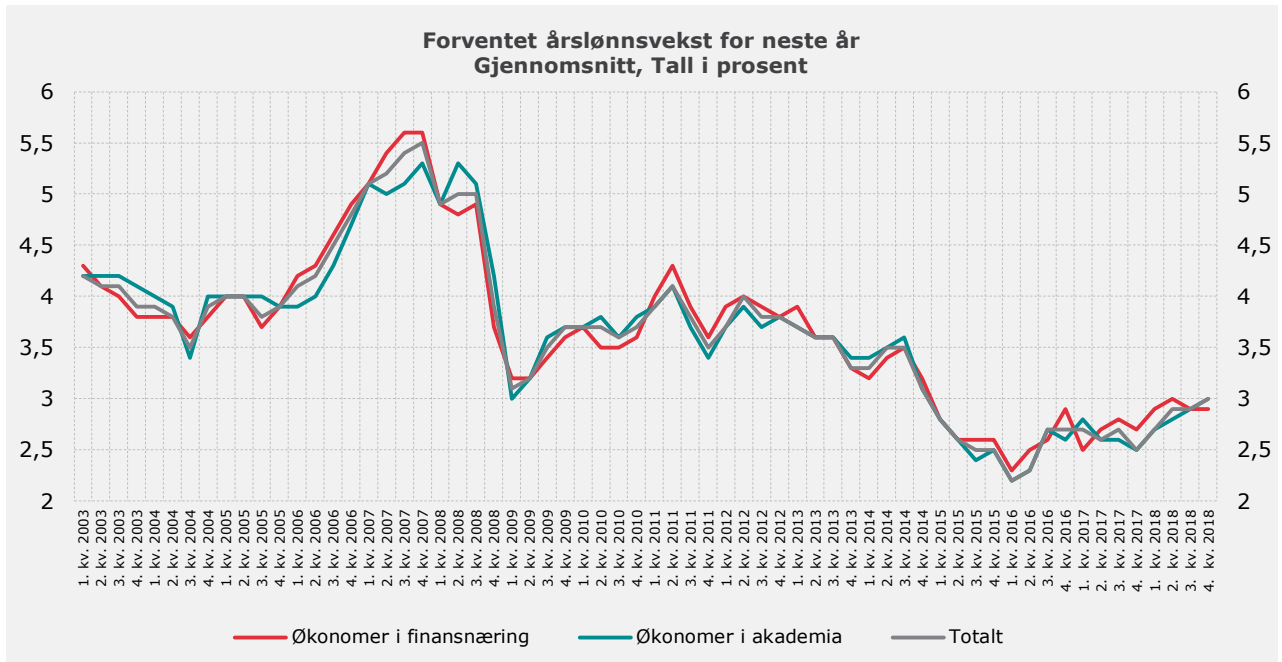

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Økonomer i finansnæring	Gjennomsnittlig verdi	2,7	2,7	--
	Median	2,9	2,8	
	Laveste verdi	1,0	1,5	
	Høyeste verdi	3,0	3,5	
	Utvalg	16	18	
Økonomer i akademia	Gjennomsnittlig verdi	2,9	3,0	+0,1
	Median	3,0	3,0	
	Laveste verdi	1,2	1,8	
	Høyeste verdi	4,0	4,0	
	Utvalg	29	28*	
Totalt økonomer	Gjennomsnittlig verdi	2,8	2,9	+0,1
	Median	2,9	2,9	
	Laveste verdi	1,0	1,5	
	Høyeste verdi	4,0	4,0	
	Utvalg	45	46	

*N=29. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=1, Ekstremverdier N=0

Spørsmål 5: ØKONOMIEKSPERTENE

Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir neste år?

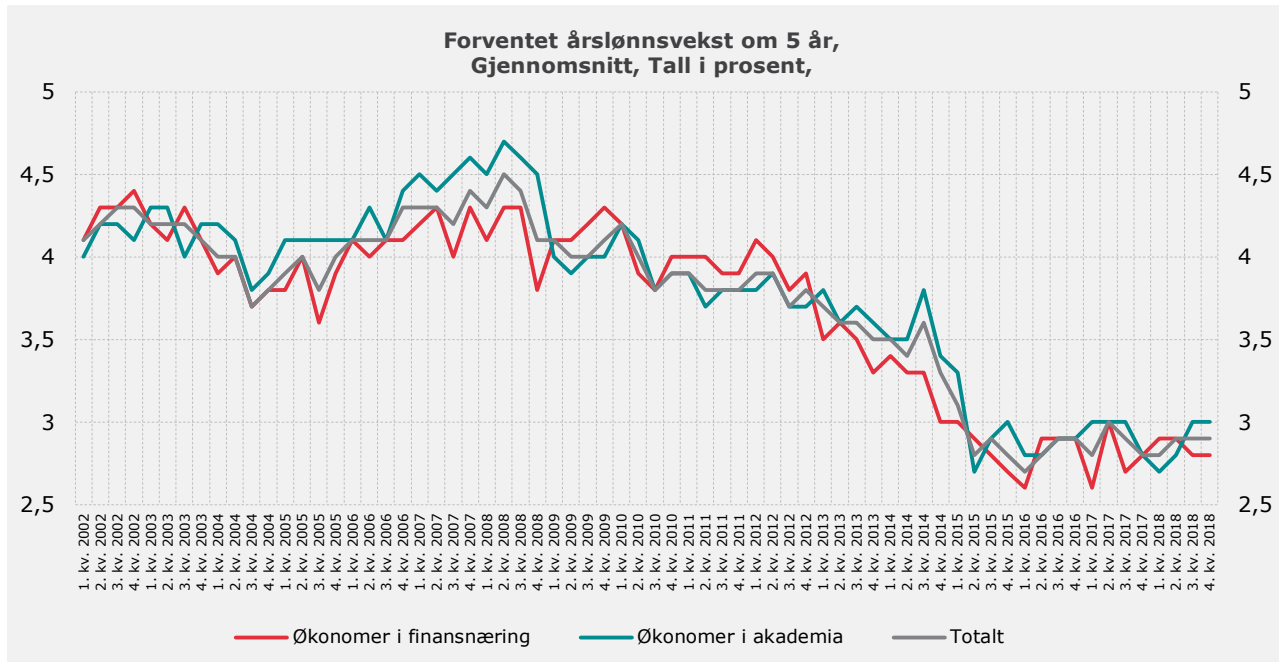

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Økonomer i finansnæring	Gjennomsnittlig verdi	2,9	2,9	--
	Median	3,0	3,0	
	Laveste verdi	1,5	2,0	
	Høyeste verdi	4,0	3,5	
	Utvalg	16	18	
Økonomer i akademier	Gjennomsnittlig verdi	2,9	3,0	+0,1
	Median	3,0	3,0	
	Laveste verdi	0,8	0,4	
	Høyeste verdi	4,0	4,0	
	Utvalg	30	28*	
Totalt økonomer	Gjennomsnittlig verdi	2,9	3,0	+0,1
	Median	3,0	3,0	
	Laveste verdi	0,8	0,4	
	Høyeste verdi	4,0	4,0	
	Utvalg	46	46	

*N=29. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=1, Ekstremverdier N=0

Spørsmål 6: ØKONOMIEKSPERTENE

Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir om 5 år?

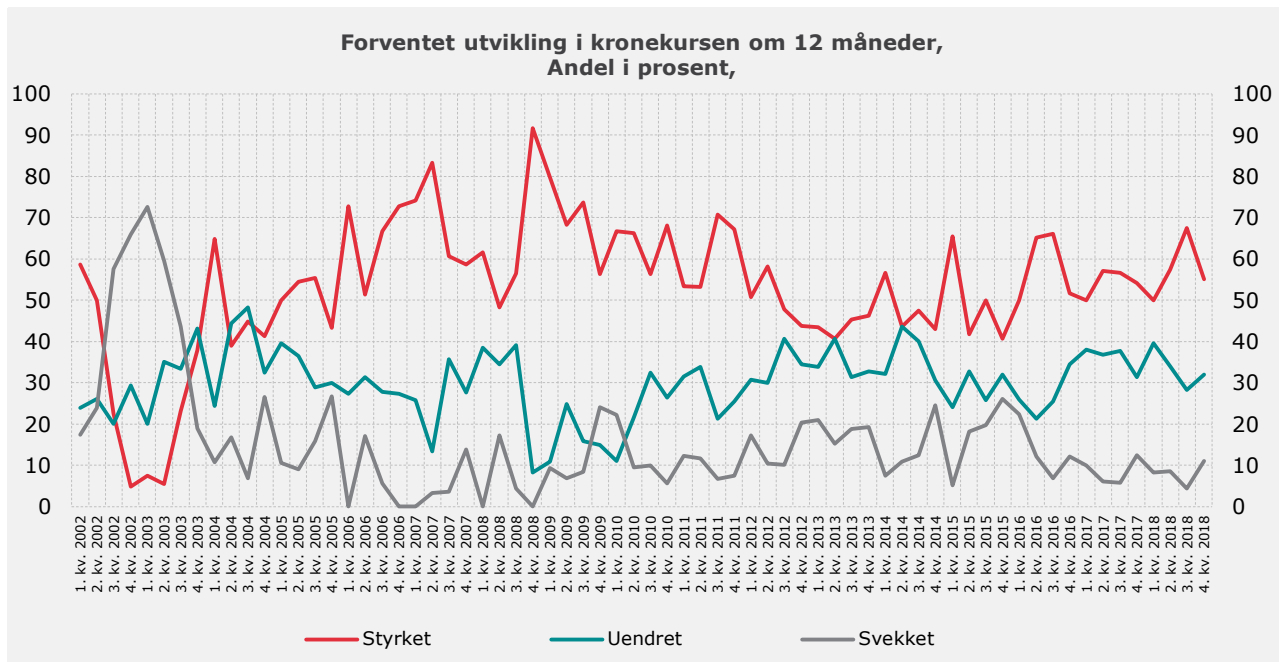
		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Økonomer i finansnæring	Gjennomsnittlig verdi	2,8	2,8	--
	Median	3,0	2,9	
	Laveste verdi	1,6	2,0	
	Høyeste verdi	4,0	4,0	
	Utvalg	16	18	
Økonomer i akademia	Gjennomsnittlig verdi	3,0	3,0	--
	Median	3,0	3,0	
	Laveste verdi	1,0	1,3	
	Høyeste verdi	4,0	5,0	
	Utvalg	26	25*	
Totalt økonomer	Gjennomsnittlig verdi	2,9	2,9	--
	Median	3,0	3,0	
	Laveste verdi	1,0	1,3	
	Høyeste verdi	4,0	5,0	
	Utvalg	42	43	

*N=29. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=4, Ekstremverdier N=0

Spørsmål 7: ØKONOMIEKSPERTENE

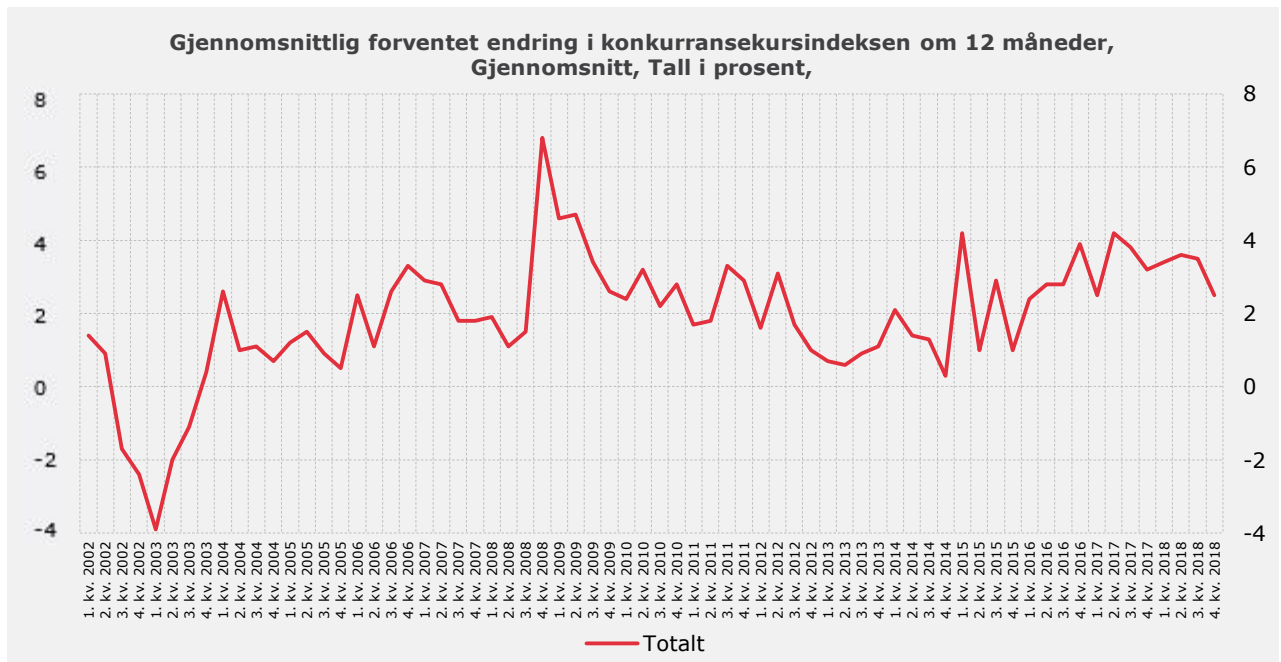
Tror du den effektive kronekursen målt ved konkurransekursindeksen om 12 måneder vil være styrket, uendret eller svekket?

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Økonomer i finansnæring	Styrket	81,3	61,1	-20,2
	Uendret	6,3	27,8	+21,5
	Svekket	12,5	11,1	-1,4
	Utvalg	16	18	
Økonomer i akademia	Styrket	60,0	51,7	-8,3
	Uendret	40,0	34,5	-5,5
	Svekket	0,0	10,3	+10,3
	Utvalg	30	29	
Totalt økonomer	Styrket	67,4	55,3	-12,1
	Uendret	28,3	31,9	+3,6
	Svekket	4,3	10,6	+6,3
	Utvalg	46	47	

Spørsmål 8: ØKONOMIEKSPERTENE

Hvor mye tror du den vil styrke/svekke seg? (Hvis svart styrket/svekket på spørsmål 7)

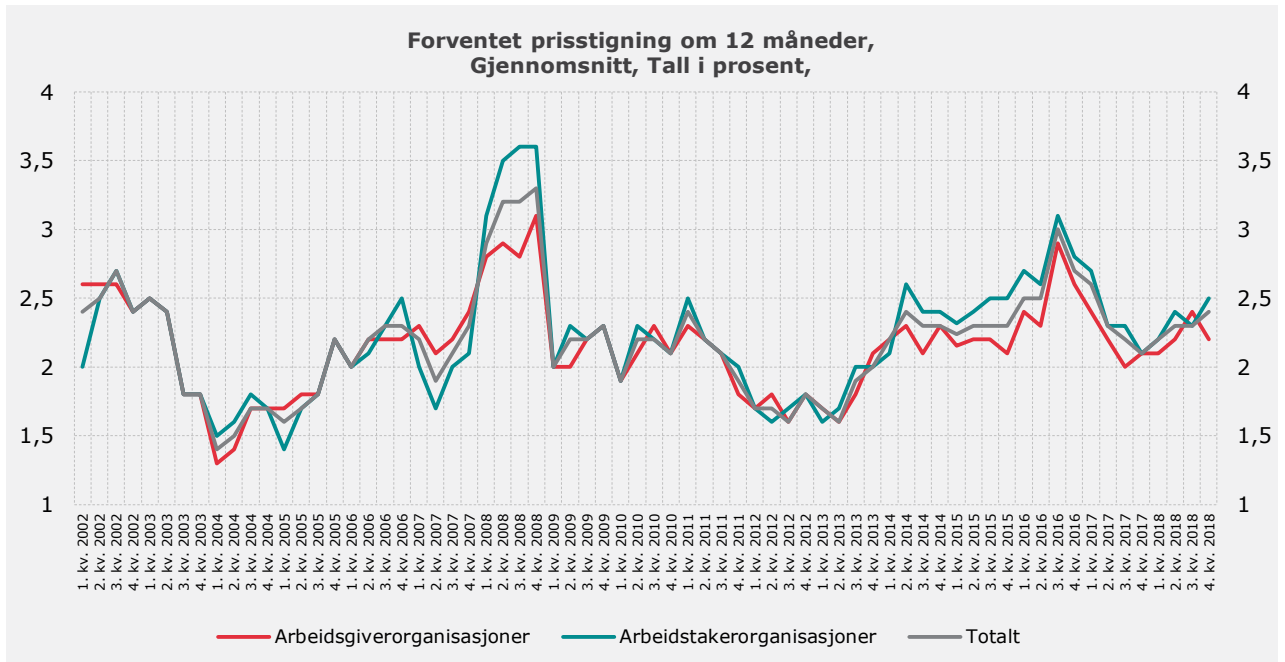
		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Økonomer i finansnæring	Gjennomsnittlig verdi	2,8	2,5	-0,3
	Median	4,0	3,0	
	Laveste verdi	-2,5	-5,0	
	Høyeste verdi	5,0	7,0	
	Utvalg	11	11	
Økonomer i akademia	Gjennomsnittlig verdi	4,2	2,6	-1,6
	Median	4,0	3,5	
	Laveste verdi	1,5	-5,0	
	Høyeste verdi	8,0	5,0	
	Utvalg	12	10*	
Totalt økonomer	Gjennomsnittlig verdi	3,5	2,5	-1,0
	Median	4,0	3,0	
	Laveste verdi	-2,5	-5,0	
	Høyeste verdi	8,0	7,0	
	Utvalg	23	21	

*N=16. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=0, Ekstremverdier N=6

RESULTATER – PARTENE I ARBEIDSLIVET

Spørsmål 9: PARTENE I ARBEIDSLIVET

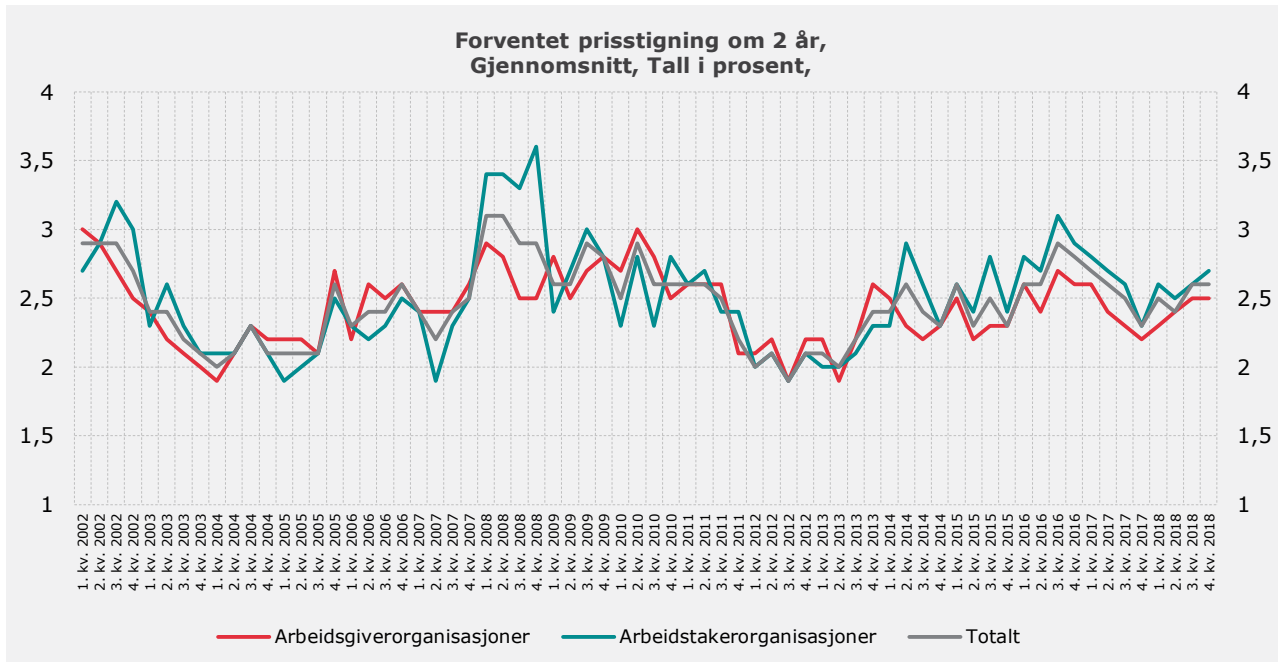
Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 12 måneder, målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI)?

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,4	2,2	-0,2
	Median	2,2	2,0	
	Laveste verdi	1,5	1,5	
	Høyeste verdi	3,5	3,0	
	Utvalg	15	18	
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,3	2,5	+0,2
	Median	2,2	2,5	
	Laveste verdi	1,6	1,8	
	Høyeste verdi	4,0	3,2	
	Utvalg	22	17	
Totalt for partene i arbeidslivet	Gjennomsnittlig verdi	2,3	2,4	+0,1
	Median	2,2	2,5	
	Laveste verdi	1,5	1,5	
	Høyeste verdi	4,0	3,2	
	Utvalg	37	35	

Spørsmål 10: PARTENE I ARBEIDSLIVET

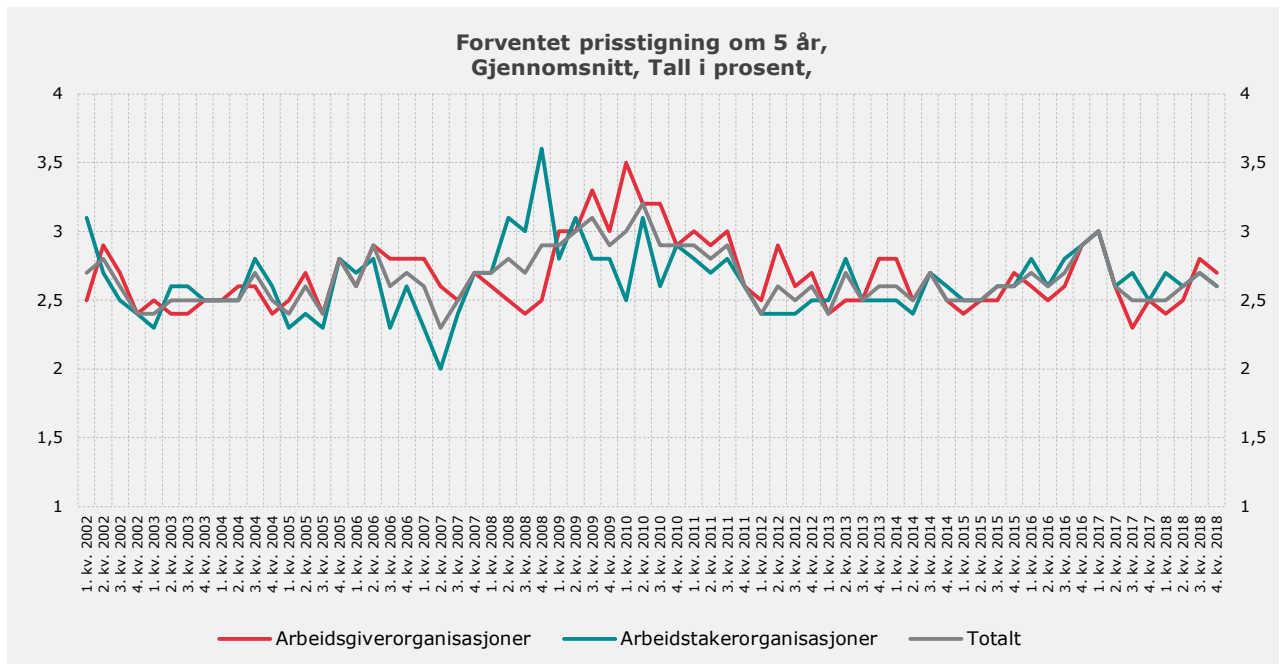
Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 2 år, målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI)?

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,5	2,5	--
	Median	2,5	2,5	
	Laveste verdi	1,8	1,5	
	Høyeste verdi	3,0	3,3	
	Utvalg	14	18	
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,6	2,7	<i>+0,1</i>
	Median	2,5	2,5	
	Laveste verdi	1,8	1,5	
	Høyeste verdi	3,8	4,0	
	Utvalg	21	17	
Totalt for partene i arbeidslivet	Gjennomsnittlig verdi	2,6	2,6	--
	Median	2,5	2,5	
	Laveste verdi	1,8	1,5	
	Høyeste verdi	3,8	4,0	
	Utvalg	35	35	

Spørsmål 11: PARTENE I ARBEIDSLIVET

Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 5 år, målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI)?

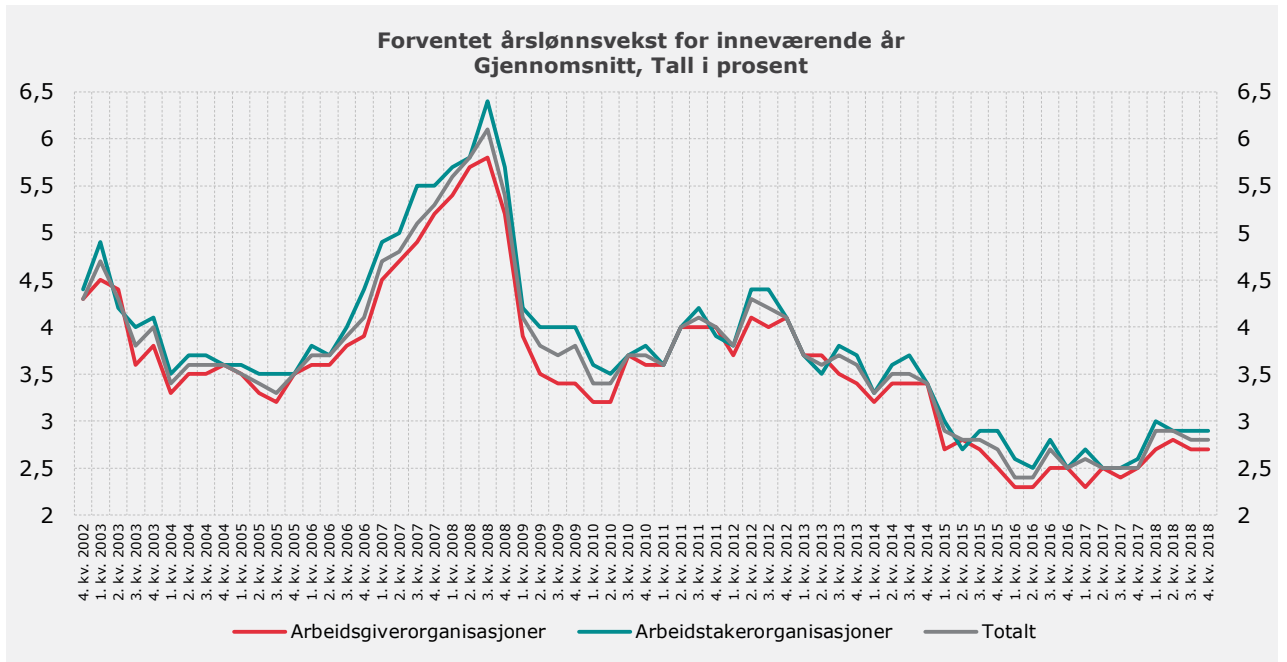

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,8	2,7	-0,1
	Median	2,7	2,5	
	Laveste verdi	1,9	1,8	
	Høyeste verdi	5,0	3,7	
	Utvalg	13	17*	
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,7	2,6	-0,1
	Median	2,5	2,5	
	Laveste verdi	1,8	2,0	
	Høyeste verdi	4,0	3,5	
	Utvalg	21	17	
Totalt for partene i arbeidslivet	Gjennomsnittlig verdi	2,7	2,6	-0,1
	Median	2,6	2,5	
	Laveste verdi	1,8	1,8	
	Høyeste verdi	5,0	3,7	
	Utvalg	34	34	

*N=18. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=1, Ekstremverdier N=0

Spørsmål 12: PARTENE I ARBEIDSLIVET

Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i inneværende år?

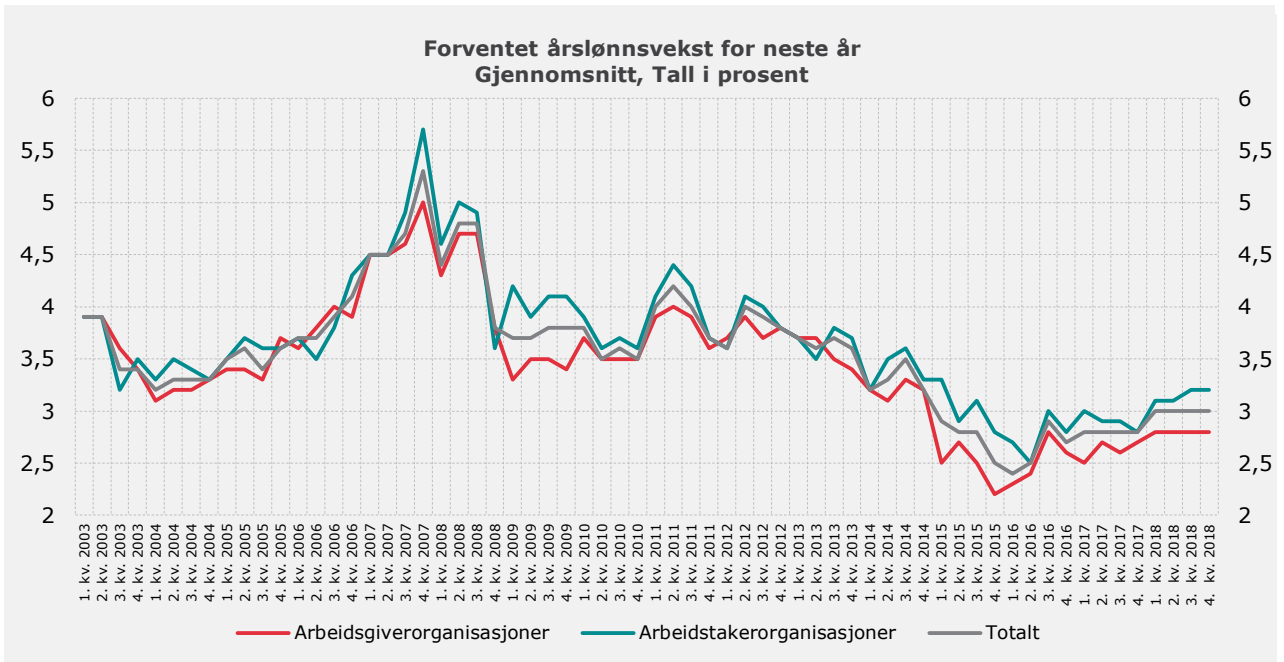

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,7	2,7	--
	Median	2,8	2,8	
	Laveste verdi	1,5	1,8	
	Høyeste verdi	3,5	3,0	
	Utvalg	15	18	
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,9	2,9	--
	Median	2,9	2,9	
	Laveste verdi	2,1	2,6	
	Høyeste verdi	3,9	3,3	
	Utvalg	22	17	
Totalt for partene i arbeidslivet	Gjennomsnittlig verdi	2,8	2,8	--
	Median	2,8	2,9	
	Laveste verdi	1,5	1,8	
	Høyeste verdi	3,9	3,3	
	Utvalg	37	35	

Spørsmål 13: PARTENE I ARBEIDSLIVET

Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir neste år?

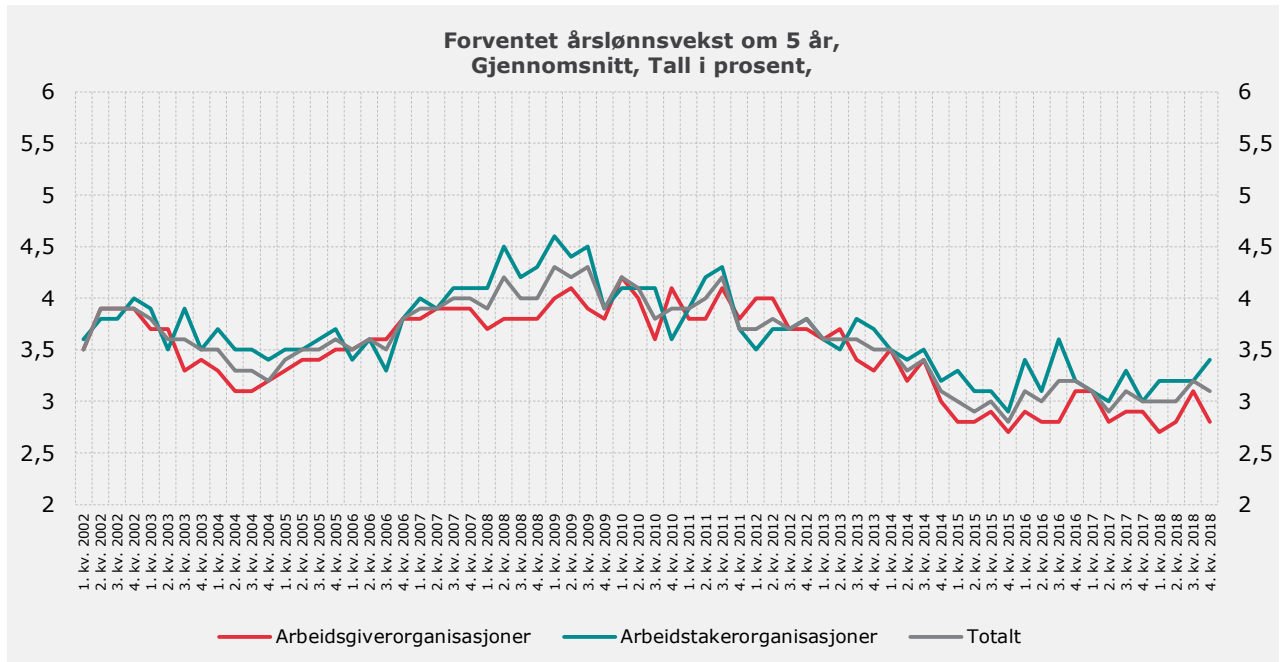

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,8	2,8	--
	Median	3,0	3,0	
	Laveste verdi	1,8	2,0	
	Høyeste verdi	3,8	3,4	
	Utvalg	14	17*	
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	3,2	3,2	--
	Median	3,2	3,2	
	Laveste verdi	2,0	2,8	
	Høyeste verdi	4,0	3,5	
	Utvalg	22	17	
Totalt for partene i arbeidslivet	Gjennomsnittlig verdi	3,0	3,0	--
	Median	3,1	3,1	
	Laveste verdi	1,8	2,0	
	Høyeste verdi	4,0	3,5	
	Utvalg	36	34	

*N=18. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=1, Ekstremverdier N=0

Spørsmål 14: PARTENE I ARBEIDSLIVET

Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir om 5 år?

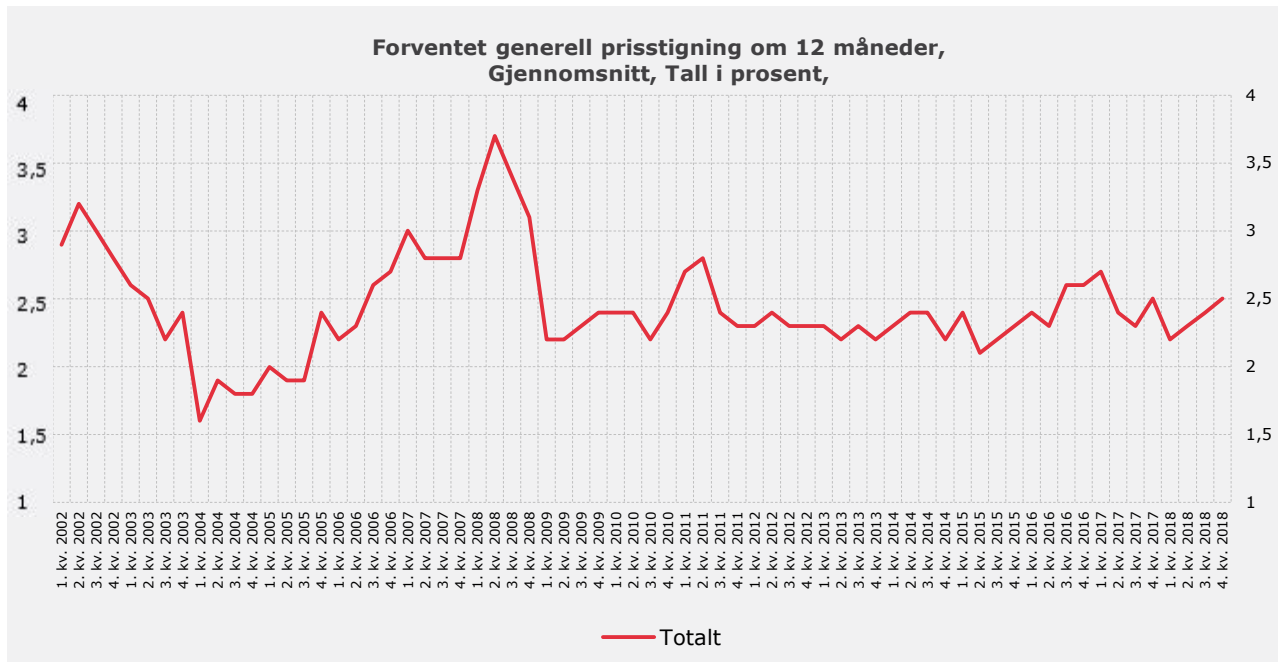
		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	3,1	2,8	-0,3
	Median	3,0	3,0	
	Laveste verdi	2,3	2,0	
	Høyeste verdi	4,0	3,5	
	Utvalg	14	17*	
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	3,2	3,4	+0,2
	Median	3,1	3,5	
	Laveste verdi	1,8	2,5	
	Høyeste verdi	4,5	4,0	
	Utvalg	22	17	
Totalt for partene i arbeidslivet	Gjennomsnittlig verdi	3,2	3,1	-0,1
	Median	3,0	3,0	
	Laveste verdi	1,8	2,0	
	Høyeste verdi	4,5	4,0	
	Utvalg	36	34	

*N=18. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=1, Ekstremverdier N=0

RESULTATER – NÆRINGSLEDERNE

Spørsmål 15: NÆRINGSLIVSLEDERNE

Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 12 måneder, målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI)?

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Bedrifter med færre enn 50 ansatte	Gjennomsnittlig verdi	2,5	2,5	--
	Median	2,5	2,5	
	Laveste verdi	0,8	0,1	
	Høyeste verdi	10,0	7,0	
	Utvalg	167	193*	
Bedrifter med 50 ansatte eller flere	Gjennomsnittlig verdi	2,3	2,5	+0,2
	Median	2,3	2,5	
	Laveste verdi	0,5	0,0	
	Høyeste verdi	5,0	4,0	
	Utvalg	239	270**	
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,4	2,5	+0,1
	Median	2,4	2,5	
	Laveste verdi	0,5	0,0	
	Høyeste verdi	10,0	7,0	
	Utvalg	406	463	

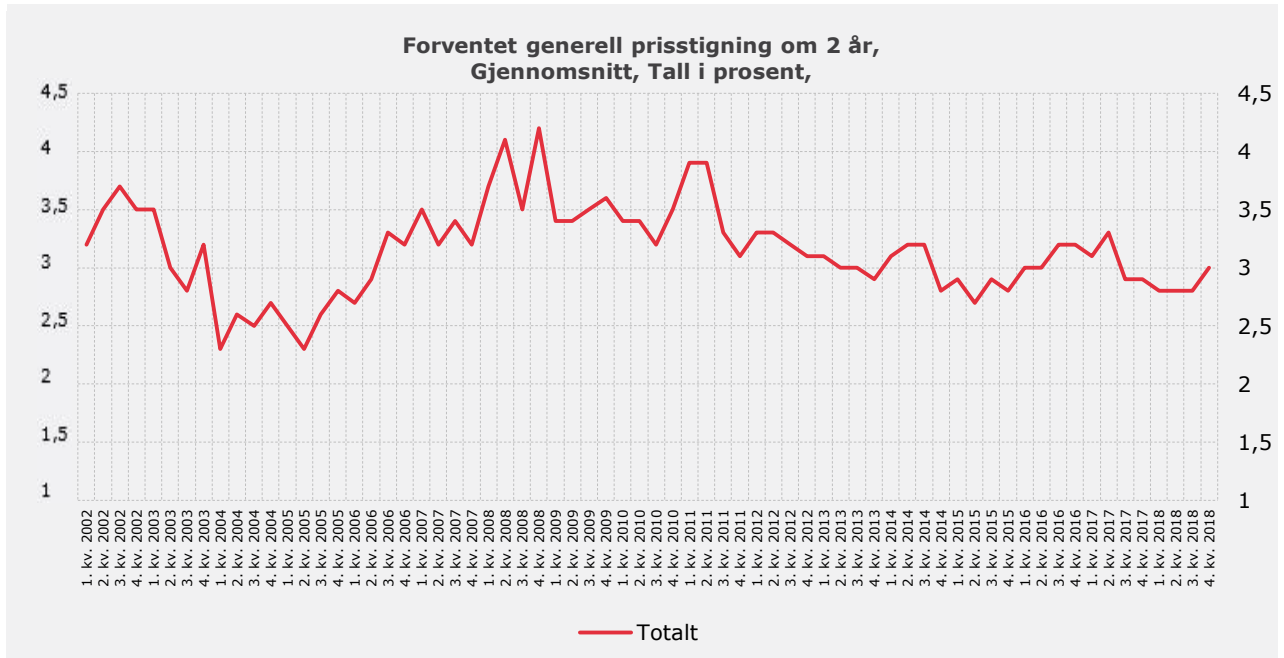
*N=214. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=22, Ekstremverdier N=1

**N=285. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=15, Ekstremverdier N=0

Spørsmål 16: NÆRINGSLIVSLEDERNE

Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 2 år, målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI)?

(Spørsmålet ble marginalt endret fra og med 1. kvartal 2015 – se teknisk kommentar)¹.

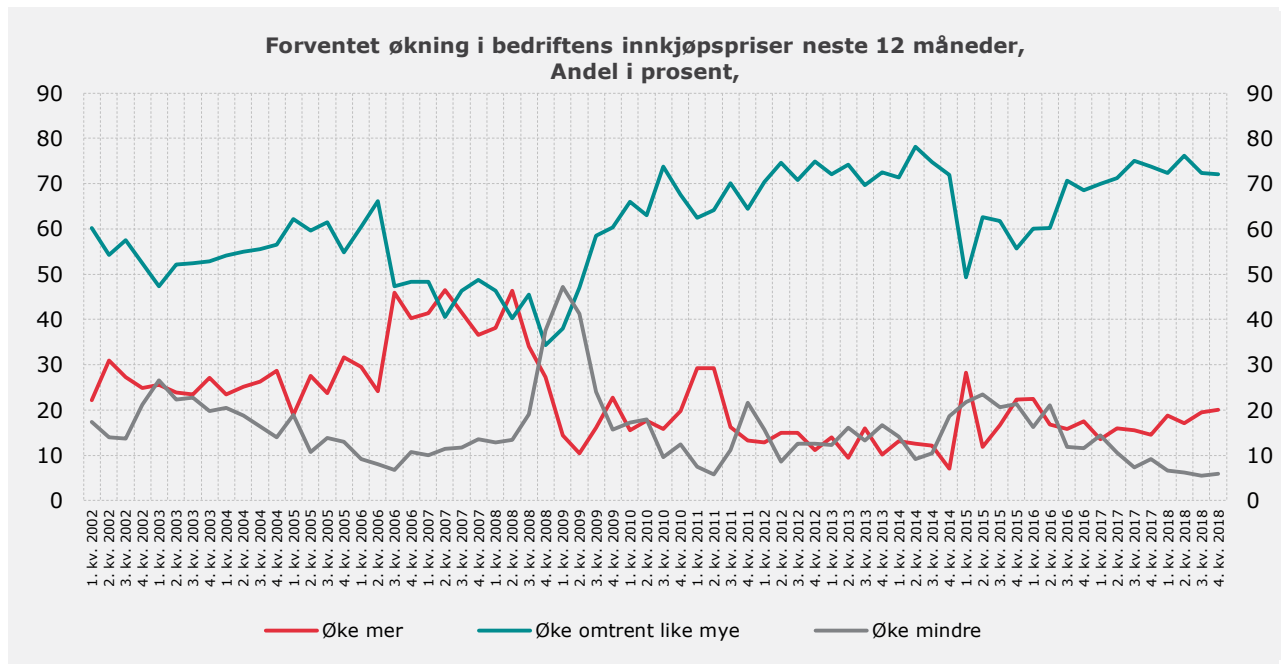
		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Bedrifter med færre enn 50 ansatte	Gjennomsnittlig verdi	3,0	3,0	--
	Median	2,5	2,8	
	Laveste verdi	1,0	1,0	
	Høyeste verdi	9,0	7,0	
	Utvalg	161	179*	
Bedrifter med 50 ansatte eller flere	Gjennomsnittlig verdi	2,7	3,0	+0,3
	Median	2,5	3,0	
	Laveste verdi	1,0	0,8	
	Høyeste verdi	7,0	7,0	
	Utvalg	232	265**	
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,8	3,0	+0,2
	Median	2,5	3,0	
	Laveste verdi	1,0	0,8	
	Høyeste verdi	9,0	7,0	
	Utvalg	393	444	

*N=214. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=35, Ekstremverdier N=1

**N=285. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=20, Ekstremverdier N=0

Spørsmål 17: NÆRINGSLIVSLEDERNE

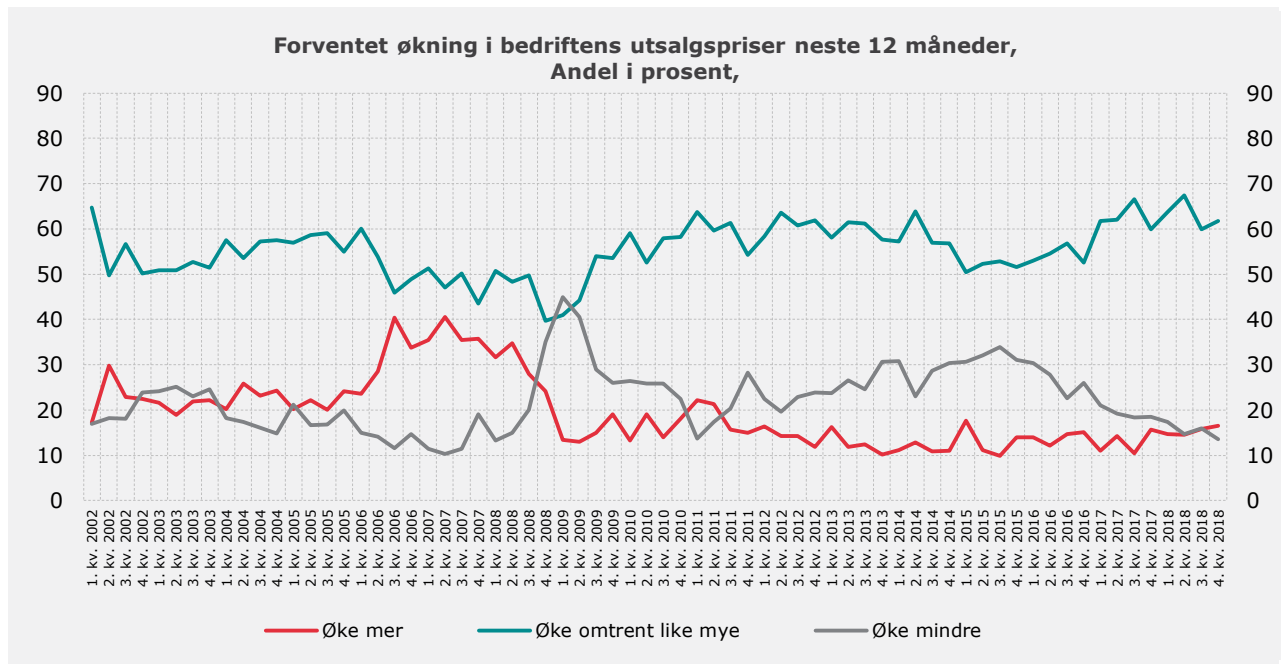
Forventer du at bedriftens innkjøpspriser vil øke mer, omtrent like mye eller øke mindre de neste 12 månedene som i siste 12-måneders periode?

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Bedrifter med færre enn 50 ansatte	Øke mer	22,8	20,3	-2,5
	Øke omtrent like mye	68,8	69,1	+0,3
	Øke mindre	6,3	7,1	+0,8
	Utvalg	189	214	
Bedrifter med 50 ansatte eller flere	Øke mer	17,2	19,8	+2,6
	Øke omtrent like mye	74,9	74,4	-0,5
	Øke mindre	4,9	5,0	+0,1
	Utvalg	267	285	
Totalt	Øke mer	19,5	20,0	+0,5
	Øke omtrent like mye	72,4	72,1	-0,3
	Øke mindre	5,5	5,9	+0,4
	Utvalg	456	499	

Spørsmål 18: NÆRINGSLIVSLEDERNE

Forventer du at bedriftens utsalgspriser vil øke mer, omtrent like mye eller øke mindre de neste 12 månedene som i siste 12-måneders periode?

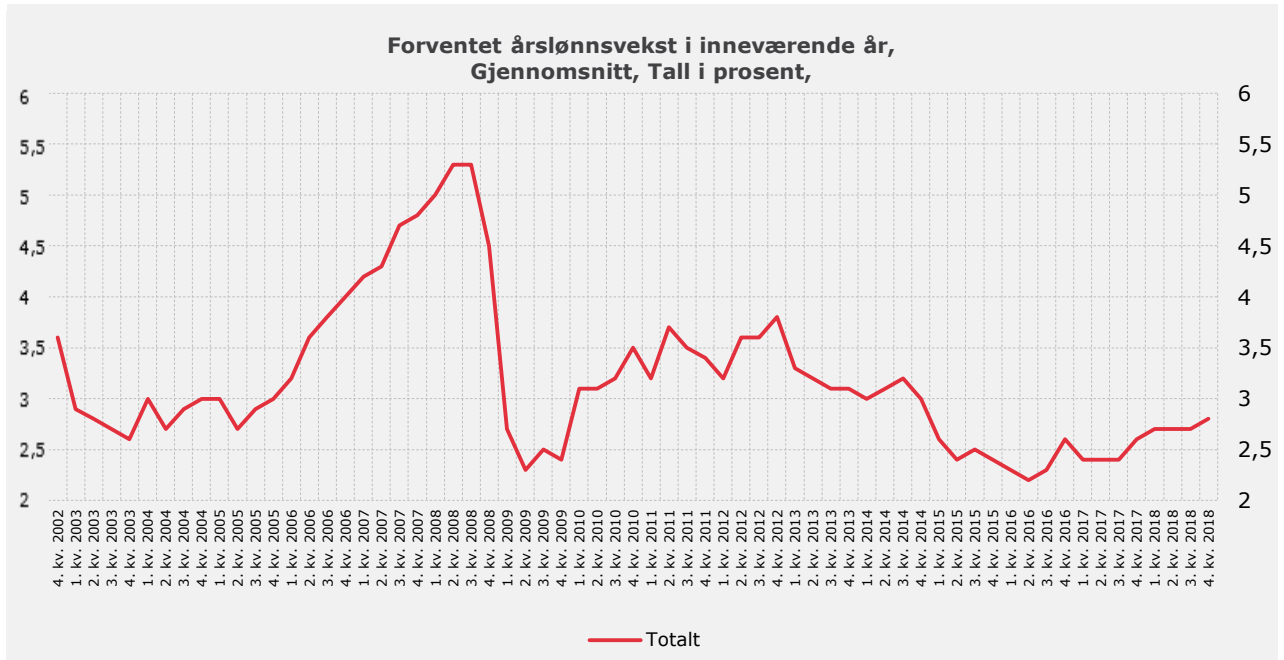

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Bedrifter med færre enn 50 ansatte	Øke mer	13,2	18,0	+4,8
	Øke omtrent like mye	61,4	57,1	-4,3
	Øke mindre	18,5	16,4	-2,1
	Utvalg	189	214	
Bedrifter med 50 ansatte eller flere	Øke mer	17,6	15,3	-2,3
	Øke omtrent like mye	58,8	65,4	+6,6
	Øke mindre	14,2	11,6	-2,6
	Utvalg	267	285	
Totalt	Øke mer	15,8	16,5	+0,7
	Øke omtrent like mye	59,9	61,8	+1,9
	Øke mindre	16,0	13,6	-2,4
	Utvalg	456	499	

Spørsmål 19: NÆRINGSLIVSLEDERNE

Hva forventer du at årslønnsveksten i din bedrift vil bli i inneværende år?

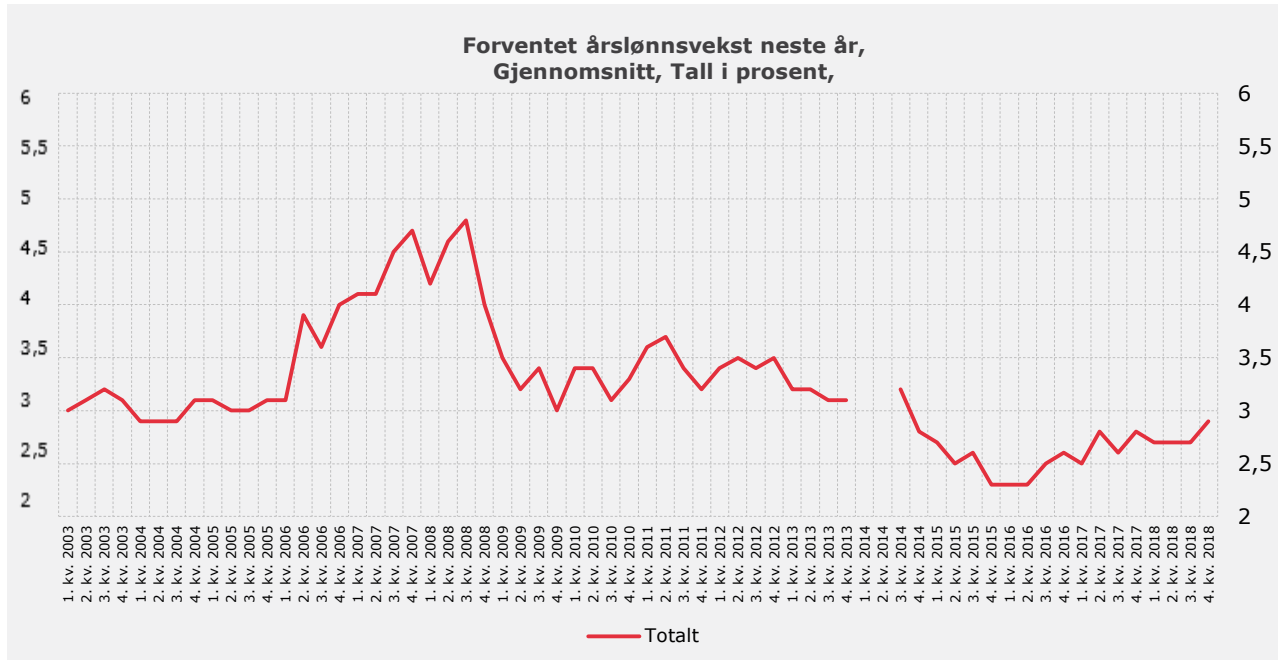
		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Bedrifter med færre enn 50 ansatte	Gjennomsnittlig verdi	2,7	2,7	--
	Median	2,7	2,8	
	Laveste verdi	0,0	0,0	
	Høyeste verdi	11,0	10,0	
	Utvalg	182	195*	
Bedrifter med 50 ansatte eller flere	Gjennomsnittlig verdi	2,7	2,8	+0,1
	Median	2,7	2,8	
	Laveste verdi	0,0	0,5	
	Høyeste verdi	5,5	8,0	
	Utvalg	257	279**	
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,7	2,8	+0,1
	Median	2,7	2,8	
	Laveste verdi	0,0	0,0	
	Høyeste verdi	11,0	10,0	
	Utvalg	439	474	

*N=214. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=19, Ekstremverdier N=0

**N=285. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=4, Ekstremverdier N=2

Spørsmål 20: NÆRINGSLIVSLEDERNE

Hva forventer du at årslønnsveksten i din bedrift vil bli neste år?

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Bedrifter med færre enn 50 ansatte	Gjennomsnittlig verdi	2,7	2,9	+0,2
	Median	2,8	3,0	
	Laveste verdi	0,0	0,0	
	Høyeste verdi	7,0	10,0	
	Utvalg	180	194*	
Bedrifter med 50 ansatte eller flere	Gjennomsnittlig verdi	2,7	2,9	+0,2
	Median	2,8	3,0	
	Laveste verdi	0,5	0,0	
	Høyeste verdi	5,0	8,0	
	Utvalg	256	277**	
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,7	2,9	+0,2
	Median	2,8	3,0	
	Laveste verdi	0,0	0,0	
	Høyeste verdi	7,0	10,0	
	Utvalg	436	471	

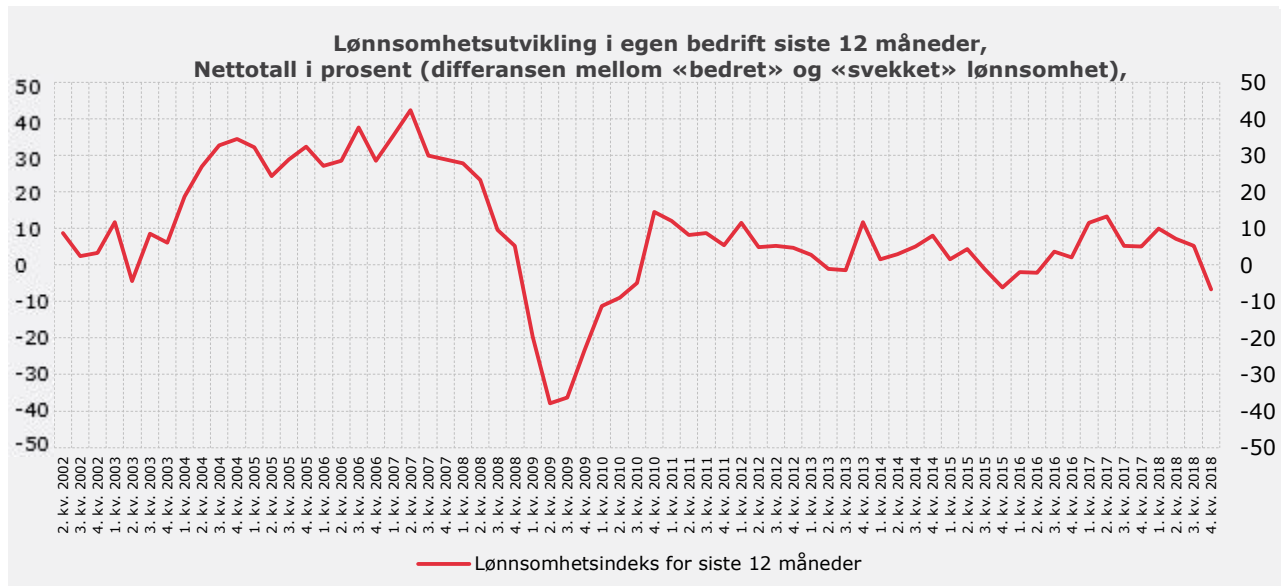
*N=214. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=21, Ekstremverdier N=1

**N=285. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=8, Ekstremverdier N=0

Spørsmål 21: NÆRINGSLIVSLEDERNE

Har lønnsomheten i din bedrift, målt ved driftsmargin (EBITDA), blitt bedre, vært uendret eller blitt svekket de siste 12 månedene?

(Spørsmålet ble marginalt endret fra og med 1. kvartal 2015 – se teknisk kommentar)²

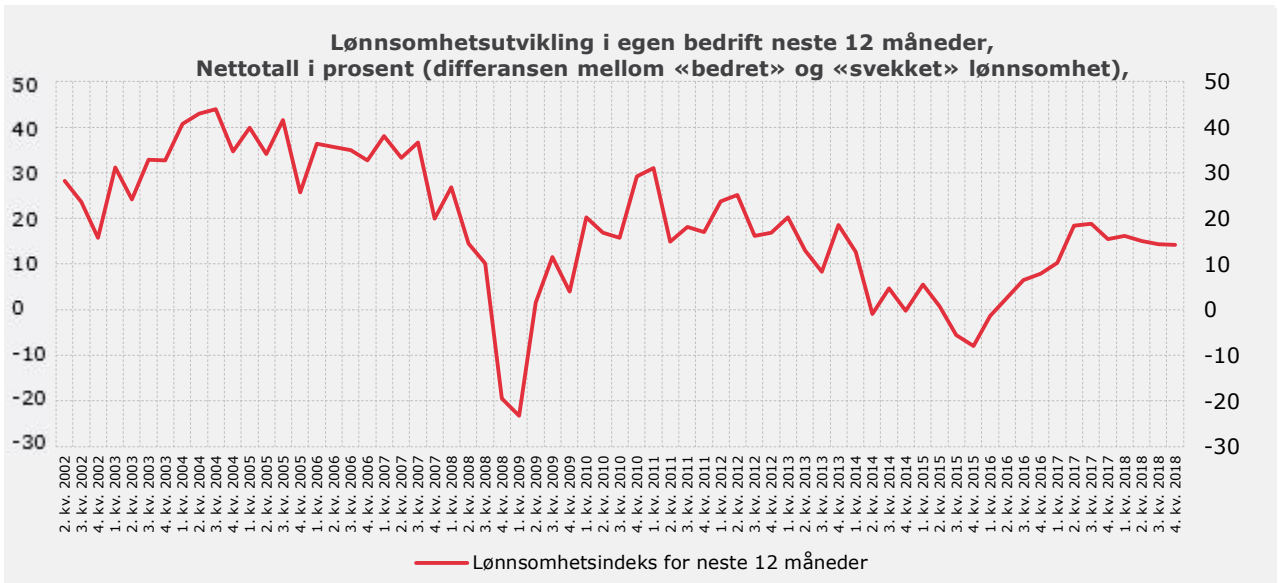

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Bedrifter med færre enn 50 ansatte	Bedret lønnsomhet	33,9	21,0	-12,9
	Uendret lønnsomhet	34,9	36,3	+1,4
	Svekket lønnsomhet	23,8	32,5	+8,7
	Nettotall (lønnsomhetsindeks)	5,1	-11,5	-16,6
	Utvalg	189	214	
Bedrifter med 50 ansatte eller flere	Bedret lønnsomhet	30,3	26,6	-3,7
	Uendret lønnsomhet	29,6	29,9	+0,3
	Svekket lønnsomhet	28,5	29,8	+1,3
	Nettotall (lønnsomhetsindeks)	1,8	-3,2	-5,0
	Utvalg	267	285	
Totalt	Bedret lønnsomhet	31,8	24,2	-7,6
	Uendret lønnsomhet	31,8	32,6	+0,8
	Svekket lønnsomhet	26,5	30,9	+4,4
	Nettotall (lønnsomhetsindeks)	5,3	-6,7	-12,0
	Utvalg	456	499	

Spørsmål 22: NÆRINGSLIVSLEDERNE

Tror du lønnsomheten i din bedrift, målt ved driftsmargin (EBITDA), vil bli bedre, holde seg uendret eller vil bli svekket de neste 12 månedene?

(Spørsmålet ble marginalt endret fra og med 1. kvartal 2015 – se teknisk kommentar)³,

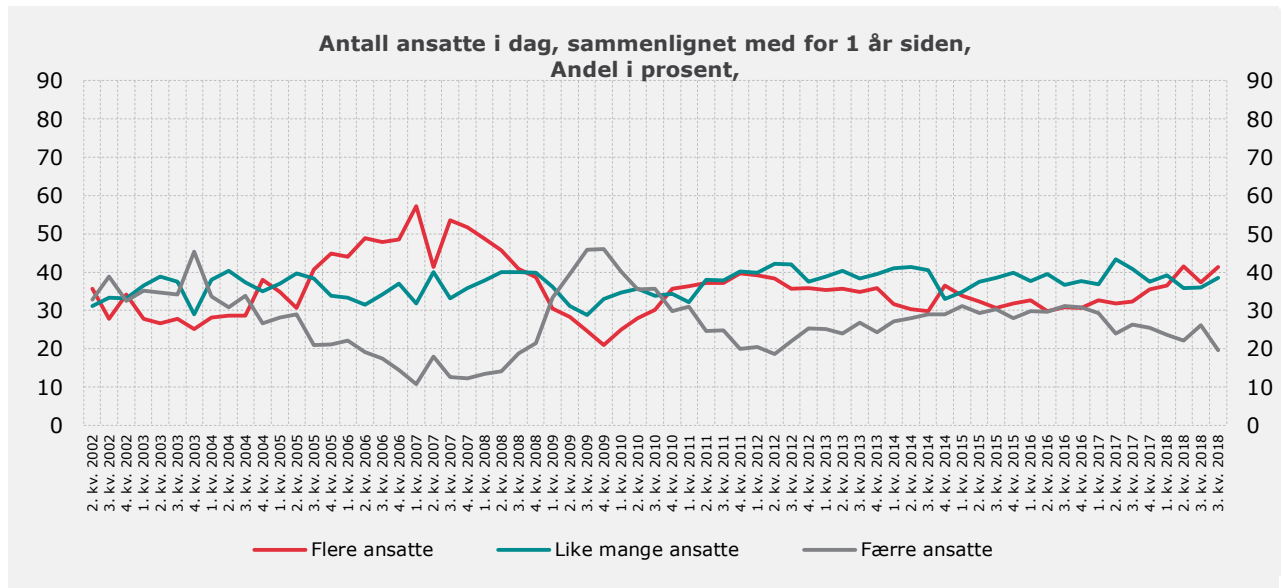

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Bedrifter med færre enn 50 ansatte	Bedret lønnsomhet	29,1	30,2	+1,1
	Vil holde seg uendret	46,0	40,5	-5,5
	Svekket lønnsomhet	17,5	18,5	+1,0
	Netttotalt (lønnsomhetsindeks)	11,6	11,7	+0,1
	Utvalg	189	214	
Bedrifter med 50 ansatte eller flere	Bedret lønnsomhet	33,7	32,4	-1,3
	Vil holde seg uendret	37,5	38,2	+0,7
	Svekket lønnsomhet	17,6	16,4	-1,2
	Netttotalt (lønnsomhetsindeks)	16,1	16,0	-0,1
	Utvalg	267	285	
Totalt	Bedret lønnsomhet	31,8	31,5	-0,3
	Vil holde seg uendret	41,0	39,2	-1,8
	Svekket lønnsomhet	17,5	17,3	-0,2
	Netttotalt (lønnsomhetsindeks)	14,3	14,2	-0,1
	Utvalg	456	499	

Spørsmål 23: NÆRINGSLIVSLEDERNE

Sammenlignet med 12 måneder tidligere, har bedriften i dag flere ansatte, like mange ansatte eller færre ansatte?

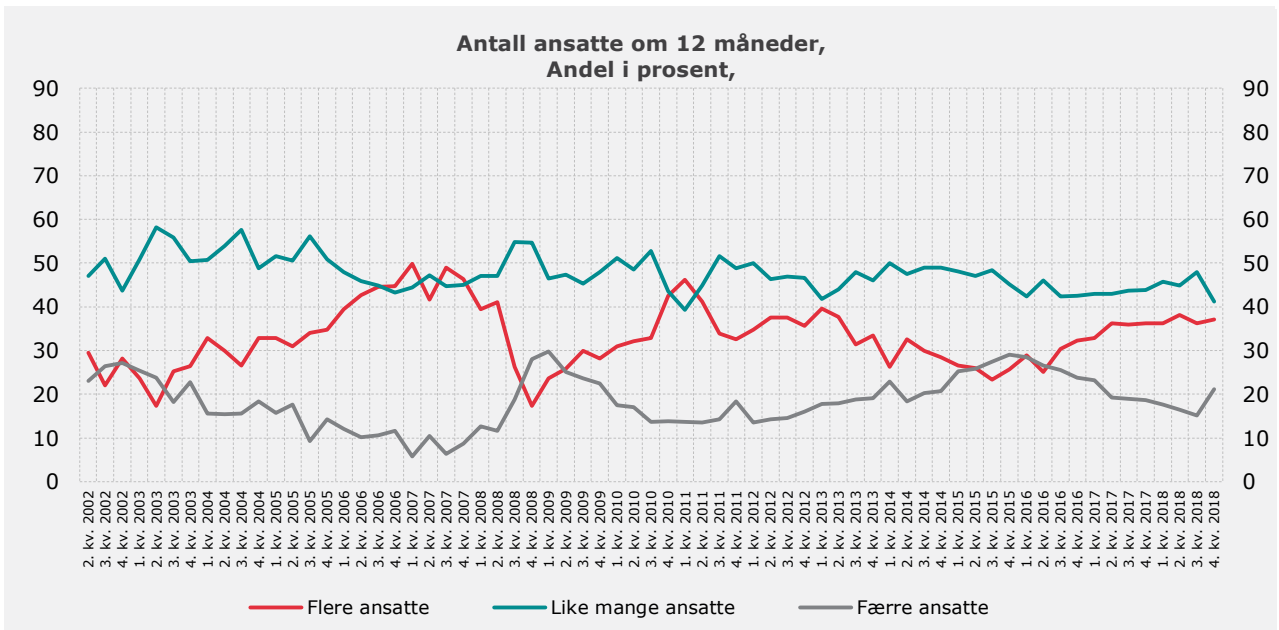
(Spørsmålet ble marginalt endret fra og med 1. kvartal 2015 – se teknisk kommentar)⁴

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Bedrifter med færre enn 50 ansatte	Flere ansatte	33,9	46,3	+12,4
	Like mange ansatte	41,3	36,9	-4,4
	Færre ansatte	24,3	15,5	-8,8
	Netto (flere ansatte – færre ansatte)	9,6	30,8	+21,2
	Utvalg	189	214	
Bedrifter med 50 ansatte eller flere	Flere ansatte	39,7	37,6	-2,1
	Like mange ansatte	32,2	39,7	+7,5
	Færre ansatte	27,3	22,7	-4,6
	Netto (flere ansatte – færre ansatte)	12,4	14,9	+2,5
	Utvalg	267	285	
Totalt	Flere ansatte	37,3	41,3	+4,0
	Like mange ansatte	36,0	38,5	+2,5
	Færre ansatte	26,1	19,6	-6,5
	Netto (flere ansatte – færre ansatte)	11,2	21,7	+10,5
	Utvalg	456	499	

Spørsmål 24: NÆRINGSLIVSLEDERNE

Tror du bedriften om 12 måneder vil ha flere ansatte enn i dag, like mange eller færre ansatte?

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Bedrifter med færre enn 50 ansatte	Flere ansatte	39,7	37,5	-2,2
	Like mange ansatte	48,7	47,4	-1,3
	Færre ansatte	11,6	13,7	+2,1
	Netto (flere ansatte – færre ansatte)	28,1	23,8	-4,3
	Utvalg	189	214	
Bedrifter med 50 ansatte eller flere	Flere ansatte	33,7	36,7	+3,0
	Like mange ansatte	47,6	36,6	-11,0
	Færre ansatte	17,6	26,7	+9,1
	Netto (flere ansatte – færre ansatte)	16,1	10,0	-6,1
	Utvalg	267	285	
Totalt	Flere ansatte	36,2	37,1	+0,9
	Like mange ansatte	48,0	41,2	-6,8
	Færre ansatte	15,1	21,1	+6,0
	Netto (flere ansatte – færre ansatte)	21,1	16,0	-5,1
	Utvalg	456	499	

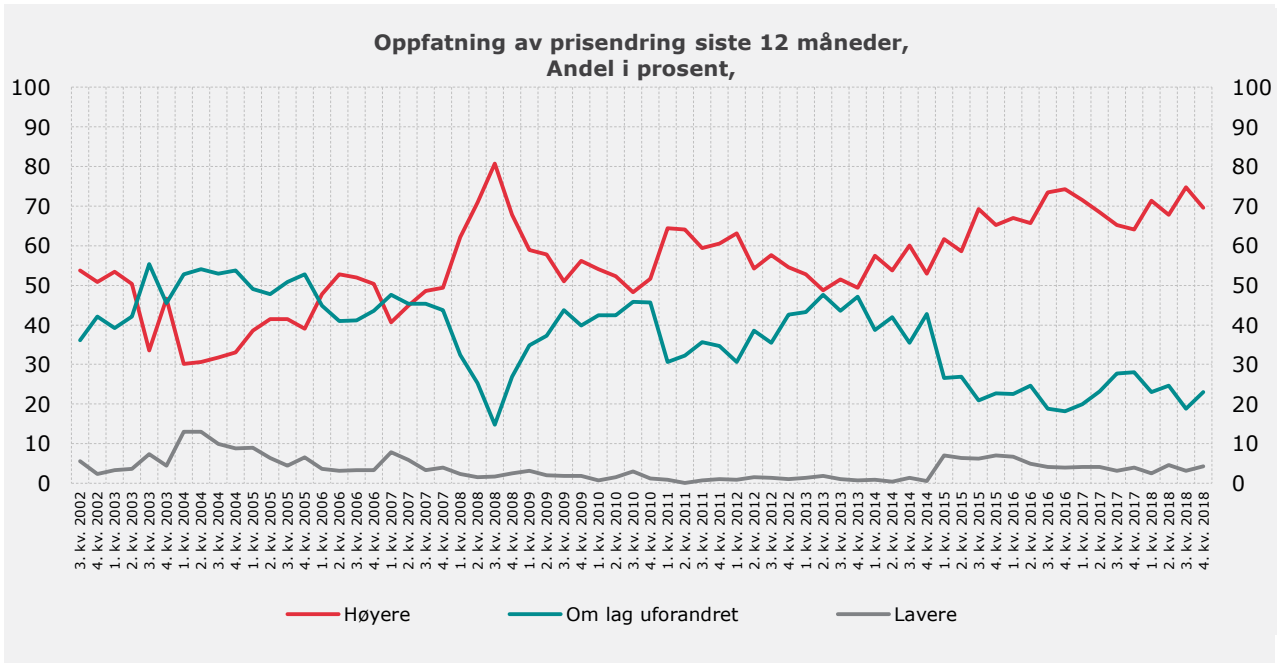
RESULTATER – HUSHOLDNINGENE

Spørsmål 25: HUSHOLDNINGENE

Sammenliknet med for 12 måneder siden, tror du prisene på varer og tjenester, målt ved konsumprisindeksen, er høyere, om lag uforandret eller lavere nå?

(Spørsmålet ble marginalt endret fra og med 1. kvartal 2015 – se teknisk kommentar)⁵,

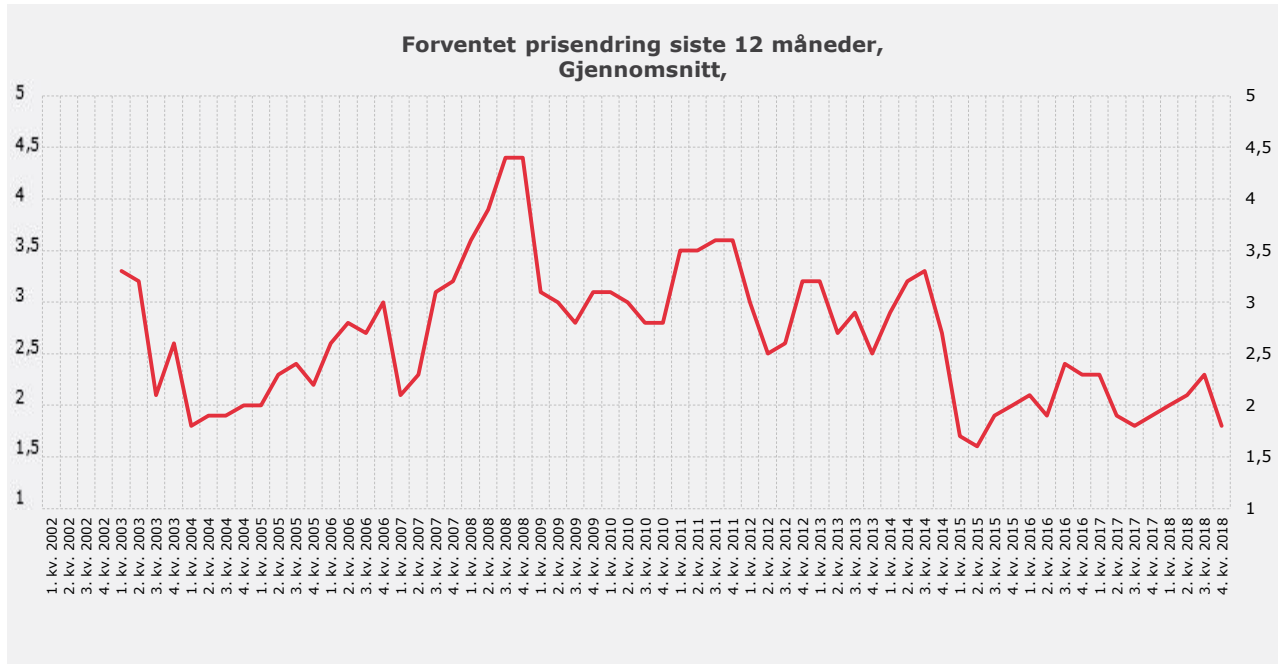

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Husholdning ene	Høyere	74,7	69,6	-5,1
	Omtrent uforandret	18,9	23,1	+4,2
	Lavere	3,1	4,3	+1,2
	Utvalg	1009	1024	

Spørsmål 26: HUSHOLDNINGENE

Omtrent hvor mye høyere/lavere, målt i prosent?

(Spørsmålet ble marginalt endret fra og med 1, kvartal 2015 – se teknisk kommentar)⁶.

	3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Husholdningene			
Gjennomsnittlig verdi	2,3	1,8	-0,5
Median	2,0	2,0	
Laveste verdi	-10,0	-10,0	
Høyeste verdi	10,0	10,0	
Utvalg	792	842*	

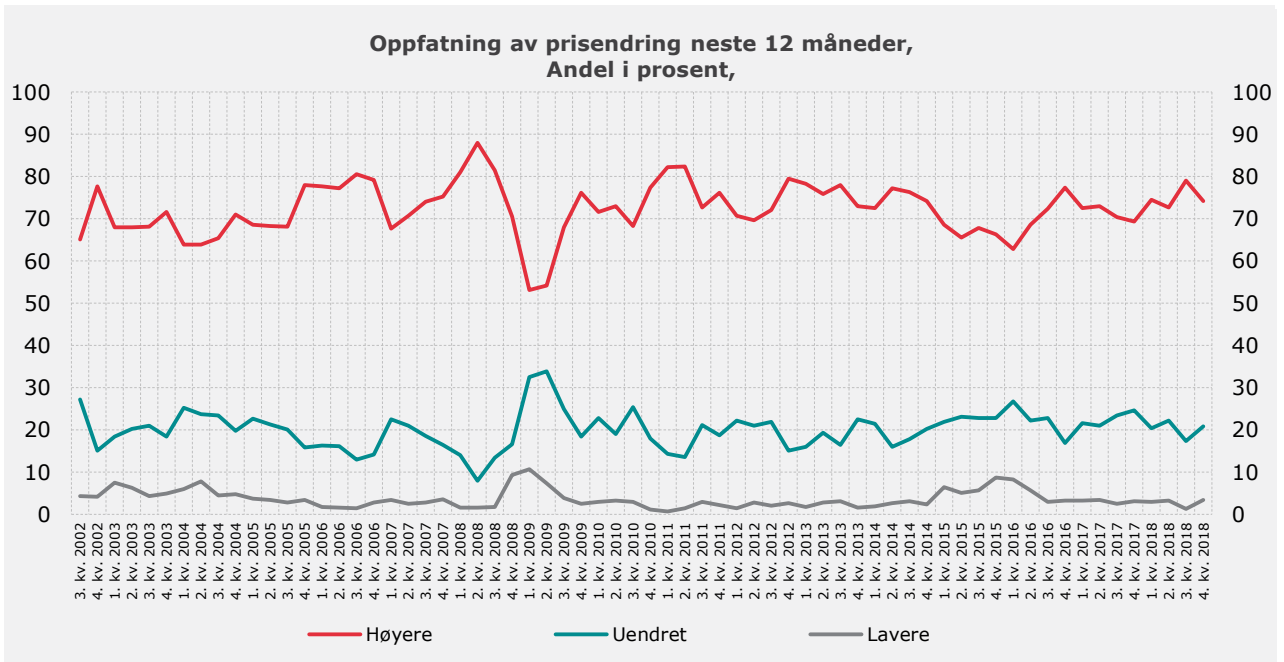
*N=993. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=125, Ekstremverdier N=26

NB: Det er gjennomført en endring i snittberegningen for historiske tall i perioden 2015 – 2017, Resultat fremvist i grafen ovenfor er sammenlignbare med tidligere resultat, Resultat for perioden 2015-2017 er endret for å inkludere de som svarer 'omtrent uforandret' på spørsmål 25 med verdien '0' i snittberegningen, Se teknisk kommentar på side 50 for husholdninger for ytterligere beskrivelse,

Spørsmål 27: HUSHOLDNINGENE

Tror du at prisene på varer og tjenester, målt ved konsumprisindeksen, i løpet av de neste 12 månedene vil være høyere, uendret eller lavere enn i dag?

(Spørsmålet ble marginalt endret fra og med 1. kvartal 2015 – se teknisk kommentar)⁷,

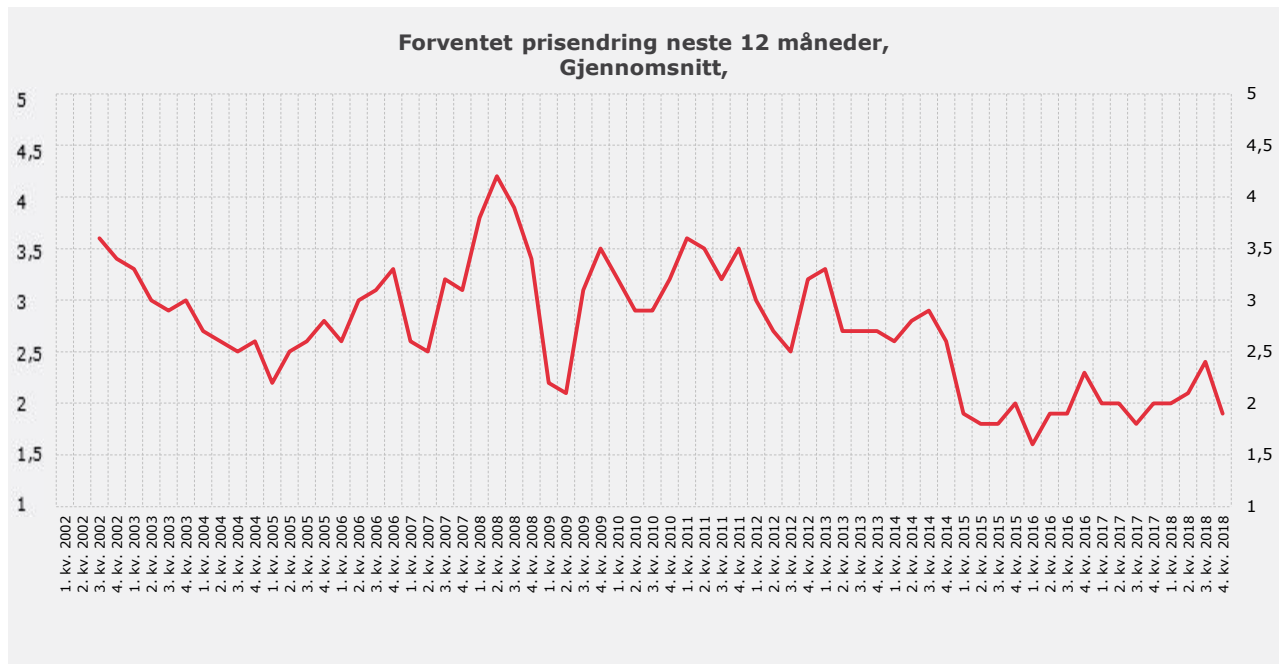

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Husholdningene	Høyere	79,0	74,2	-4,8
	Uendret	17,3	20,8	+3,5
	Lavere	1,2	3,3	+2,1
	Utvalg	1009	1024	

Spørsmål 28: HUSHOLDNINGENE

Omtrent hvor mye høyere/lavere, målt i prosent?

(Spørsmålet ble marginalt endret fra og med 1. kvartal 2015 – se teknisk kommentar)⁸.

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Husholdning ene	Gjennomsnittlig verdi	2,4	1,9	-0,5
	Median	2,0	2,0	
	Laveste verdi	-10,0	-10,0	
	Høyeste verdi	10,0	10,0	
	Utvalg	840	852*	

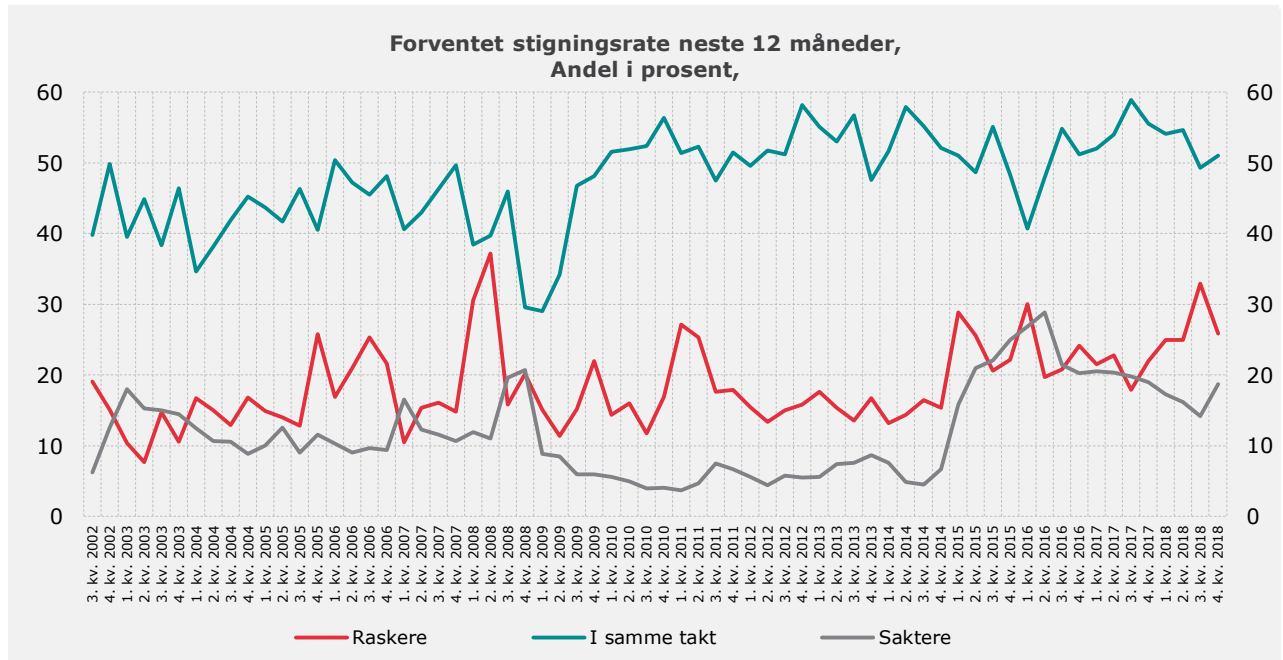
*N=1006. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=135, Ekstremverdier N=19

NB: Det er gjennomført en endring i snittberegningen for historiske tall i perioden 2015 – 2017, Resultat fremvist i grafen ovenfor er sammenlignbare med tidligere resultat, Resultat for perioden 2015-2017 er endret for å inkludere de som svarer 'uendret' på spørsmål 27 med verdien '0' i snitt-beregningen, Se teknisk kommentar på side 51 for husholdninger for ytterlig beskrivelse,

Spørsmål 29: HUSHOLDNINGENE

Vil prisene stige raskere, i samme takt som i dag eller saktere? (Hvis svart høyere på spørsmål 27)

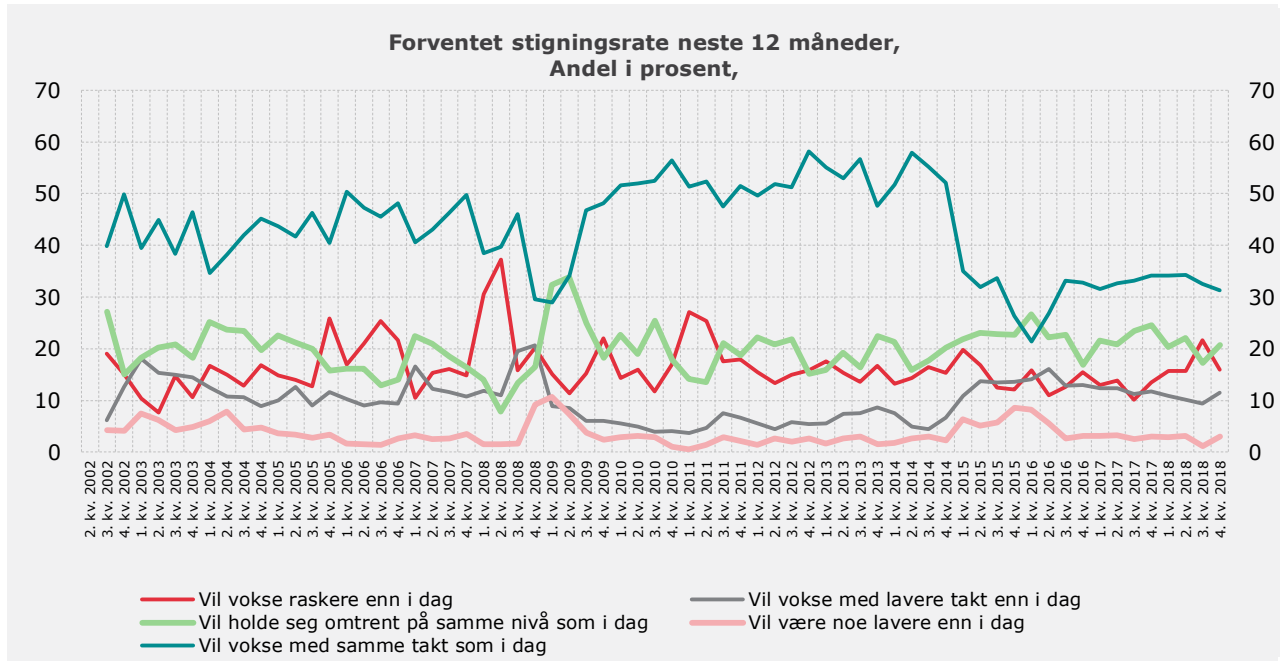
(Spørsmålet ble marginalt endret fra og med 1, kvartal 2015 – se teknisk kommentar)⁹.

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Husholdningene	Raskere	32,9	25,9	-7,0
	I samme takt	49,3	51,0	+1,7
	Saktere	14,2	18,7	+4,5
	Utvalg	667	629	

Spørsmål 30: HUSHOLDNINGENE

Grafen under illustrerer husholdningenes forventninger til prisendring i løpet av de neste 12 månedene, Grafikken er konstruert fra en kombinasjon av svarene på spørsmål 27 og spørsmål 29,

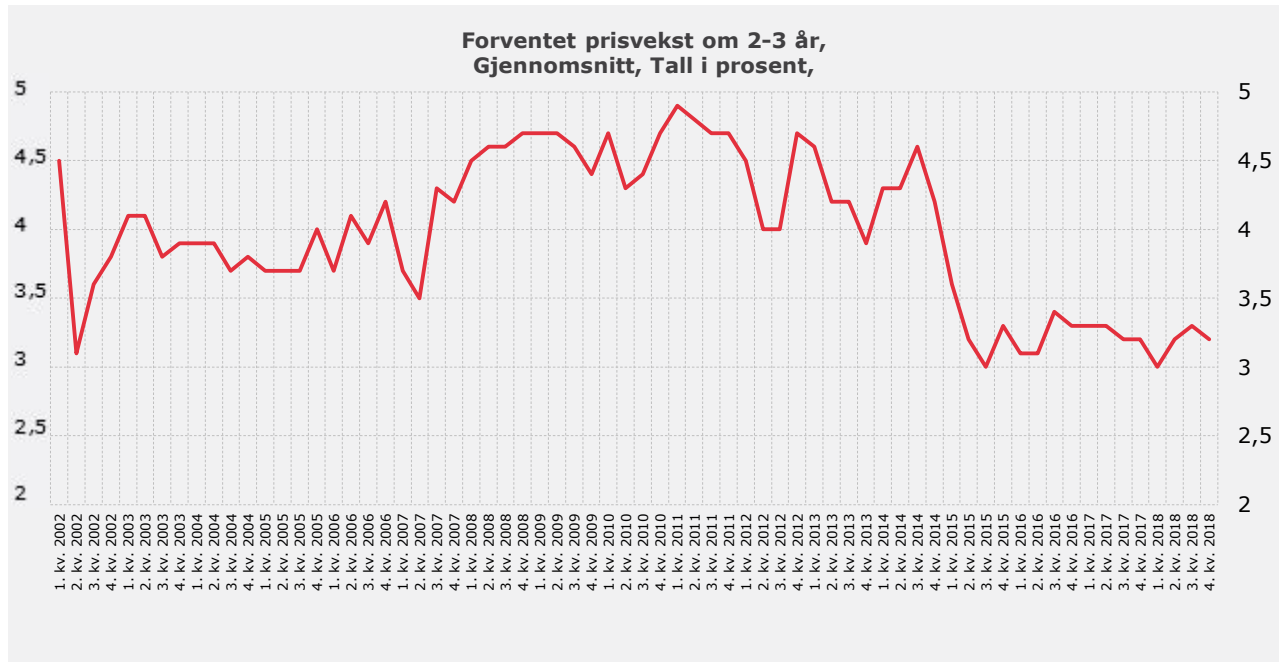

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Husholdningene	Vil vokse raskere enn i dag	21,7	15,9	-5,8
	Vil vokse med samme takt som i dag	32,5	31,3	-1,2
	Vil vokse med lavere takt enn i dag	9,4	11,5	+2,1
	Vil holde seg omtrent på samme nivå	17,3	20,7	+3,4
	Vil være noe lavere enn i dag	1,2	3,0	+1,8
	Utvalg	1009	1024	

Spørsmål 31: HUSHOLDNINGENE

Hvor mye tror du prisene på varer og tjenester, målt ved konsumprisindeksen, vil stige årlig om 2-3 år, målt i prosent?

(Spørsmålet ble marginalt endret fra og med 1. kvartal 2015 – se teknisk kommentar)¹⁰,

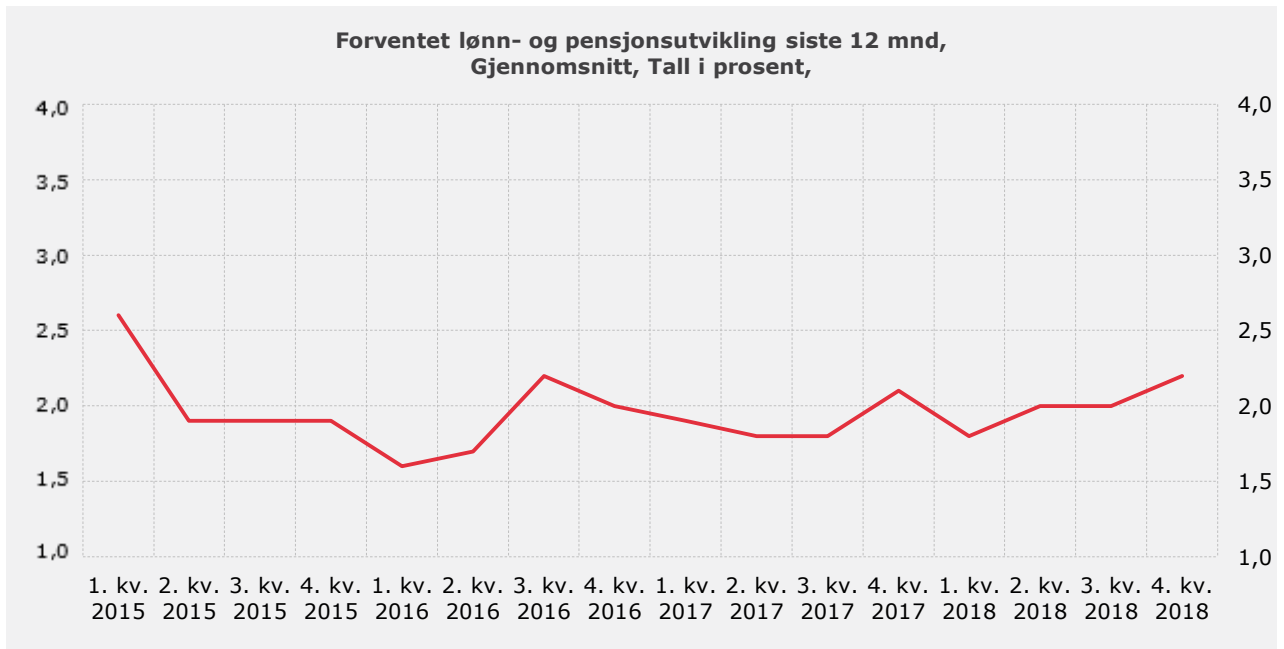

	3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Husholdningene			
Gjennomsnittlig verdi	3,3	3,2	-0,1
Median	3,0	2,5	
Laveste verdi	0,0	0,0	
Høyeste verdi	10,0	10,0	
Utvalg	748	727*	

*N=1024. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=253, Ekstremverdier N=44

Spørsmål 32: HUSHOLDNINGENE

Sammenliknet med for 12 måneder siden, hvor mange prosent tror du din lønn eller pensjon har endret seg?

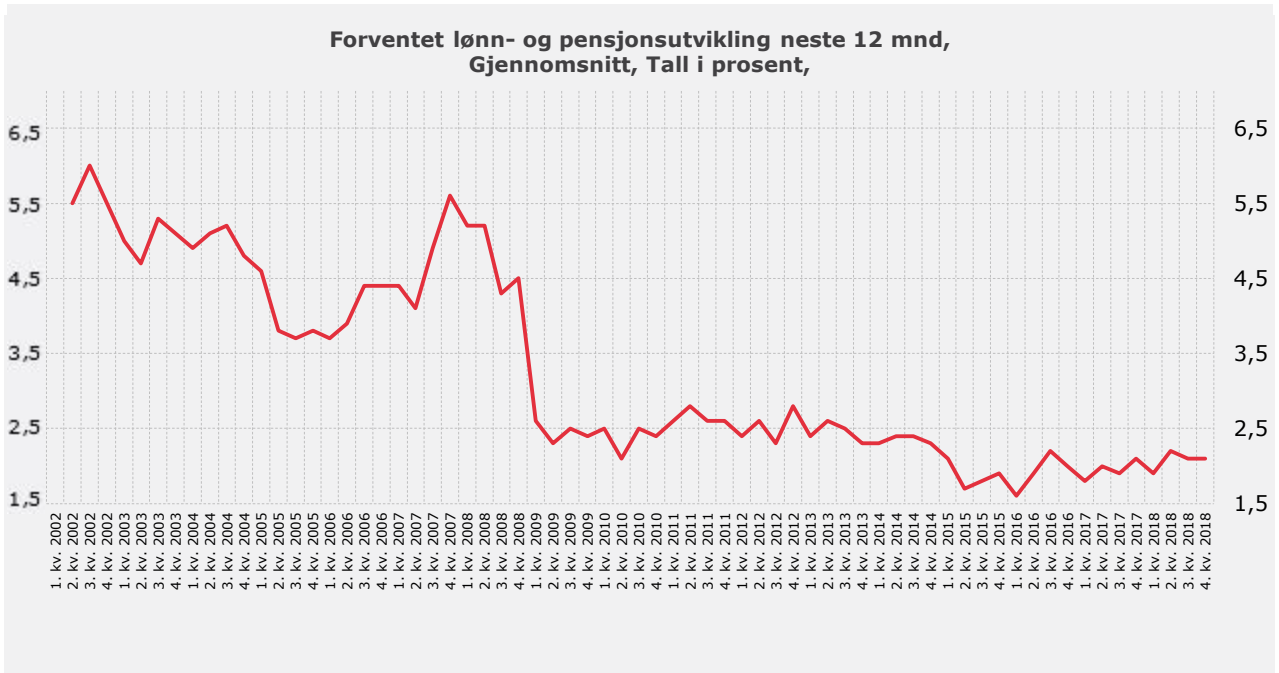
		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Husholdning ene	Gjennomsnittlig verdi	2,0	2,2	+0,2
	Median	2,0	2,0	
	Laveste verdi	-5,0	-10,0	
	Høyeste verdi	10,0	11,0	
	Utvalg	806	815*	

*N=1024. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=154, Ekstremverdier N=55

Spørsmål 33: HUSHOLDNINGENE

Omtrent hvor mange prosent tror du din lønn eller pensjon vil endres de neste 12 månedene?

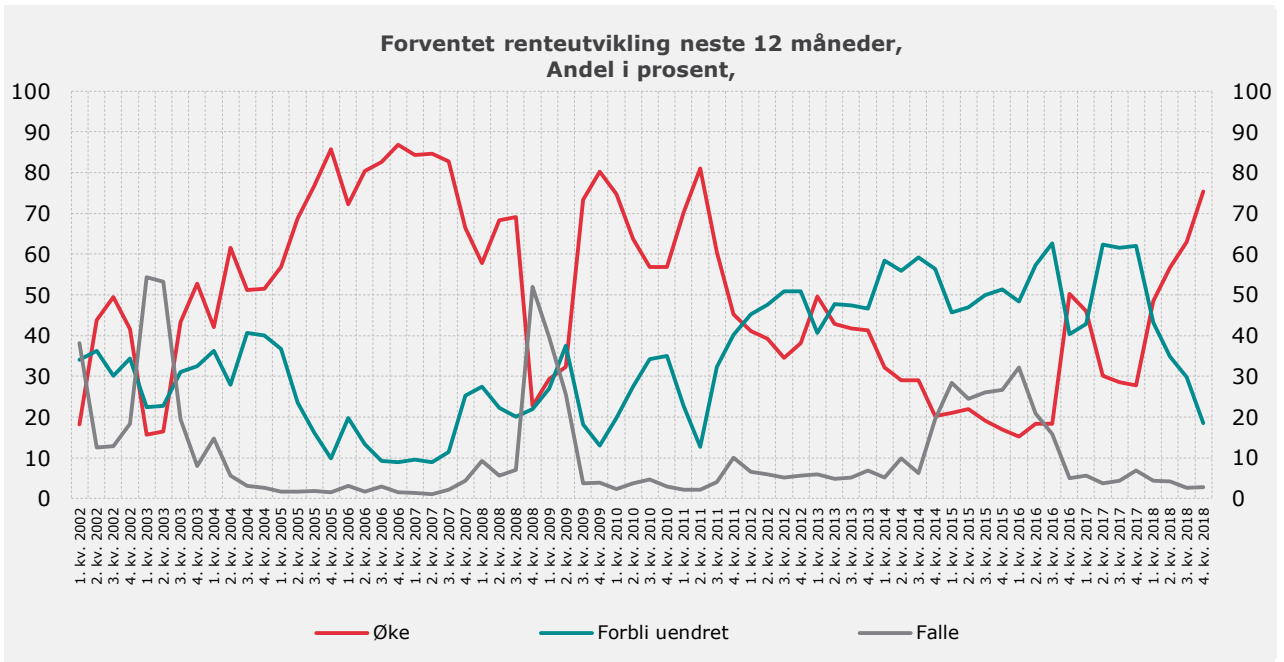

	3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Husholdningene			
Gjennomsnittlig verdi	2,1	2,1	--
Median	2,0	2,0	
Laveste verdi	-2,0	-1,0	
Høyeste verdi	10,0	10,0	
Utvalg	849	842*	

*N=1024. Utvalget presentert ekskluderer respondenter som har svart: Vet ikke/ønsker ikke svare N=146, Ekstremverdier N=36

Spørsmål 34: HUSHOLDNINGENE

Tror du nivået på innskudds- og lånerenter vil øke, forbli uendret eller falle de neste 12 månedene?

		3. KV. 2018	4. KV. 2018	ENDRING
Husholdningene	Øke	62,9	75,3	+12,4
	Forbli uendret	29,8	18,5	-11,3
	Falle	2,7	2,8	+0,1
	Utvalg	1009	1024	

TEKNISKE KOMMENTARER – ØKONOMENE OG PARTENE I ARBEIDSLIVET

UTVALG OG UTVALGSMETODE	<p>Utvalget består av eksperter i finansnæringen, akademia og partene i arbeidslivet, vervet av Epinion via e-post, samt fra respondentlister fra tidligere gjennomførte undersøkelser. Listene er korrigert for respondenter som ikke lenger er relevante, eller som ikke lenger ønsker å delta.</p>
ANTALL INTERVJU	<p>I denne undersøkelsen er det gjennomført totalt 82 intervju blant økonomer innenfor akademia og finansnæringen, samt representanter for partene i sentrale arbeidslivsorganisasjoner.</p> <p>Det er gjennomført 47 intervju med økonomer og 35 med representanter fra partene i arbeidslivet,</p>
VEKTING	<p>Resultatene i denne undersøkelsen er ikke vektet.</p>
DATAINNSAMLINGS METODE	<p>Feltarbeidet er gjennomført på web ved bruk av datainnsamlingsverktøyet IBM-SPSS. Respondentene er invitert til å delta ved utsendelse av e-post.</p>
DATAINNSAMLINGS PERIODE	<p>Feltarbeidet er gjennomført i tidsrommet fra 5. til 14. november 2018.</p>
GJENNOMSNITT OG MEDIAN	<p>Respondenter som har besvart spørsmål med «Vet ikke» er ikke tatt med i beregning av gjennomsnittsverdier og/eller median.</p>
EKSTREM OBSERVASJONER	<p>Ekstremobservasjoner over 8 prosent (absoluttverdi) er her holdt utenfor i presentasjonen av gjennomsnittstallene for pris- og lønnsutviklingen.</p>
FEILMARGINER	<p>Resultatene må tolkes innenfor feilmarginer på +/- 6,2 – 14,1 prosentpoeng for hovedfrekvensene. Feilmarginer for undergrupper og eventuelle krysstabuleringer er større.</p>

TEKNISKE KOMMENTARER – NÆRINGSLIVSLEDERNE

UTVALG OG UTVALGSMETODE	Utvalget består av et representativt utvalg av daglig ledere, økonomiansvarlige og innkjøpssefer i norske bedrifter med 20 ansatte eller flere.
ANTALL INTERVJU	Det er gjennomført totalt 499 intervju blant næringslivslederne hvorav 285 er fra bedrifter med 50 ansatte eller flere, og 214 er fra bedrifter med færre enn 50 ansatte.
VEKTING	Resultatene i denne undersøkelsen er vektet basert på følgende variabler: Geografi (landsdel), sektor (bransje) og antall ansatte i bedriften. Vektet base er presentert i rapporten.
DATAINNSAMLINGS METODE	Feltarbeidet er gjennomført på web ved bruk av datainnsamlingsverktøyet IBM-SPSS. Respondentene er invitert til å delta ved utsendelse av e-post.
DATAINNSAMLINGS PERIODE	Feltarbeidet er gjennomført i tidsrommet fra 31. oktober til 19. november 2018.
GJENNOMSNIITT OG MEDIAN	Respondenter som har besvart spørsmål med «Vet ikke» er ikke tatt med i beregning av gjennomsnittsverdier og/eller median.
EKSTREM OBSERVASJONER	Ekstremobservasjoner over 11 prosent (absoluttverdi) er her holdt utenfor i presentasjonen av gjennomsnittstallene for pris- og lønnsutviklingen.
FEILMARGINER	Resultatene må tolkes innenfor feilmarginer på +/- 1,8 – 4,4 prosentpoeng for hovedfrekvensene. Feilmarginer for undergrupper og eventuelle krysstabuleringer er større.

ENDRINGER I SPØRRESKJEMAET (Endret 1, kvartal 2015)

¹Spørsmål 16 endret fra «Hva tror du prisstigningen er om 2 år?» til «Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 2 år, målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI)?»

²Spørsmål 21 endret fra «Har lønnsomheten i din bedrift blitt bedre, blitt svekket eller vært uendret de siste 12 månedene?» til «Har lønnsomheten i din bedrift, målt ved driftsmargin (EBITDA), blitt bedre, vært uendret eller blitt svekket de siste 12 månedene?»

³Spørsmål 22 endret fra «Tror du lønnsomheten i din bedrift vil bli bedre, bli svekket eller holde seg uendret de neste 12 månedene?» til «Tror du lønnsomheten i din bedrift, målt ved driftsmargin (EBITDA), vil bli bedre, holde seg uendret eller vil bli svekket de neste 12 måneder?»

⁴Spørsmål 23 endret fra «Sammenlignet med ett år tidligere, har bedriften i dag flere ansatte, færre ansatte eller like mange ansatte?» til «Sammenlignet med 12 måneder tidligere, har bedriften i dag flere ansatte, like mange ansatte eller færre ansatte?»

TEKNISKE KOMMENTARER – HUSHOLDNINGENE

UTVALG OG UTVALGSMETODE	Undersøkelsen er gjennomført med et representativt utvalg av privatpersoner over 15 år, trukket tilfeldig i befolkningen i Norge. Intervju gjennomført på fasttelefon utgjør 15 prosent, og intervju gjennomført på mobiltelefon utgjør 88 prosent.
ANTALL INTERVJU	Det er gjennomført totalt 1024 intervju (vektet) blant norske husholdninger.
VEKTING	Resultatene i denne undersøkelsen er vektet basert på følgende variabler: Geografi (landsdel), alder og kjønn, Vektet base er presentert i rapporten.
DATAINNSAMLINGS METODE	Feltarbeidet er gjennomført ved telefonintervju i Epinions CATI – senter.
DATAINNSAMLINGS PERIODE	Feltarbeidet er gjennomført i tidsrommet fra 2. til 14. november 2018.
GJENNOMSNIITT OG MEDIAN	Respondenter som har besvart spørsmål med «Vet ikke» er ikke tatt med i beregning av gjennomsnittsverdier og/eller median.
EKSTREM OBSERVASJONER	Ekstremobservasjoner over 11 prosent (absoluttverdi) er her holdt utenfor i presentasjonen av gjennomsnittstallene for pris- og lønnsutviklingen.
FEILMARGINER	Resultatene må tolkes innenfor feilmarginer på +/- 1,4 – 3,2 prosentpoeng for hovedfrekvensene. Feilmarginer for undergrupper og eventuelle krysstabuleringer er større.

ENDRINGER I SPØRRESKJEMAET (Endret 1, kvartal 2015)

⁵Spørsmål 25 endret fra «Sammenliknet med for 12 måneder siden, synes du prisene på varer og tjenester er mye høyere, en del høyere, litt høyere, om lag uforandret eller lavere?» til «Sammenliknet med for 12 måneder siden, tror du prisene på varer og tjenester, målt ved konsumprisindeksen, er høyere, om lag uforandret eller lavere enn nå?»

⁶Spørsmål 26 endret fra «Omtrent hvor mye tror du prisene har endret seg målt i prosent?» til «Omtrent hvor mye høyere/lavere, målt i prosent?», Spørsmål 26 er stilt de som oppgir at de tror prisene på varer og tjenester, målt ved konsumprisindeksen, er høyere, om lag uforandret eller lavere nå på spørsmål 25.

⁷Spørsmål 27 endret fra «Tror du at prisene i løpet av de neste 12 månedene vil være høyere, uendret eller lavere enn i dag?» til «Tror du at prisene på varer og tjenester, målt ved konsumprisindeksen, i løpet av de neste 12 månedene vil være høyere, uendret eller lavere enn i dag?»

⁸Spørsmål 28 endret fra «Hvor mange prosent tror du prisene kommer til å stige de nærmeste 12 månedene?» til «Omtrent hvor mye høyere/lavere, målt i prosent?», Spørsmål 28 er stilt de som oppgir at de tror prisene på varer og tjenester, målt ved konsumprisindeksen, i løpet av de neste 12 månedene vil være høyere, uendret eller lavere enn i dag på spørsmål 27,

⁹Spørsmål 29 endret fra «Hvis høyere: Vil prisene vokse raskere, saktere eller i samme takt som i dag?» til «Vil prisene stige raskere, i samme takt som i dag eller saktere (Hvis svart høyere på spørsmål 27)?»

¹⁰Spørsmål 31 endret fra «Hva tror du den generelle prisveksten blir om 2-3 år, målt i prosent?» til «Hvor mye tror du prisene på varer og tjenester, målt ved konsumprisindeksen, vil stige årlig om 2-3 år, målt i prosent?»

TEKNISKE KOMMENTARER – HUSHOLDNINGENE

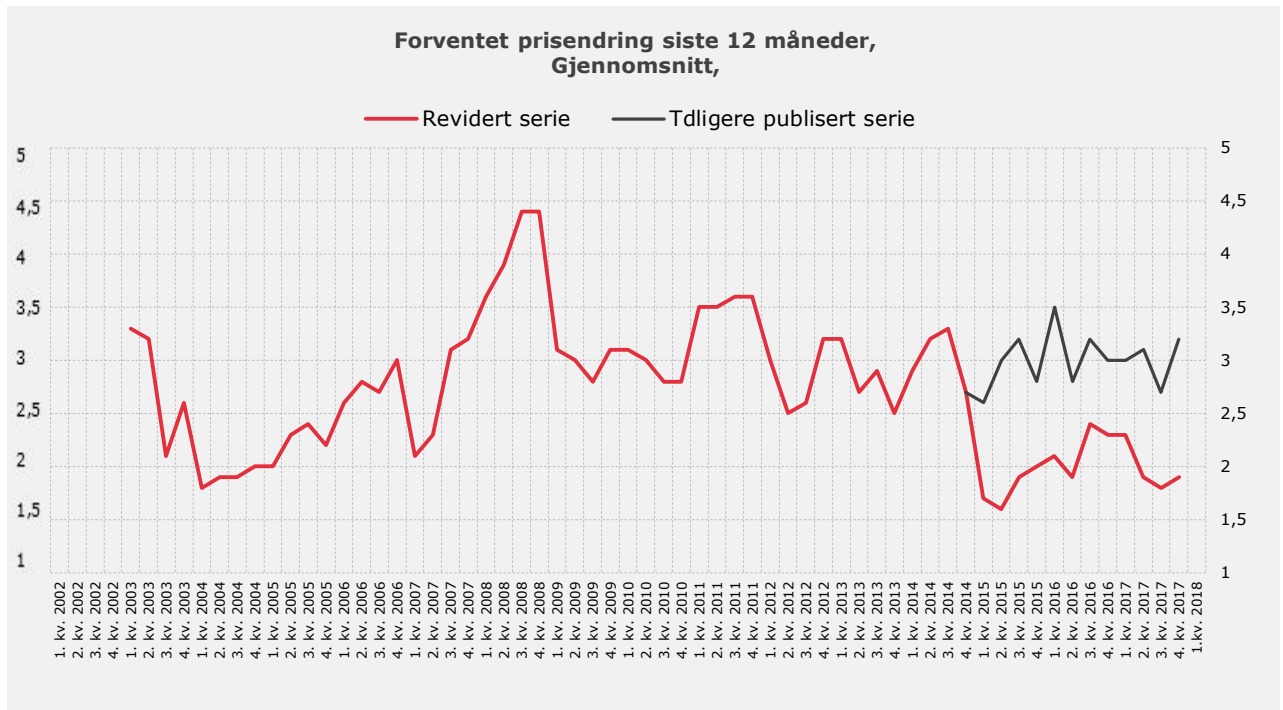
Spørsmål 26: Omtrent hvor mye høyere/lavere, målt i prosent?

(Sammenligning av forskjeller i publiserte gjennomsnitt for spørsmål 26 i perioden 2015 - 2017)

Det er gjennomført en endring i snittberegningen for historiske tall i perioden 2015 – 2017; tallene fremvist i grafen under som "Revidert serie" er sammenlignbare med resultatene som er publisert for perioden før 2015.

Resultater publisert i perioden 2015 – 2017 som «Revidert serie» inkluderer de som svarer 'omtrent uforandret' på spørsmål 25 som '0' i snittberegningen for spørsmål 26.

Resultater publisert i perioden 2015 – 2017 som «Tidligere publisert serie» inkluderte ikke de som svarer 'omtrent uforandret' på spørsmål 25 som '0' i snittberegningen for spørsmål 26.

TEKNISKE KOMMENTARER – HUSHOLDNINGENE

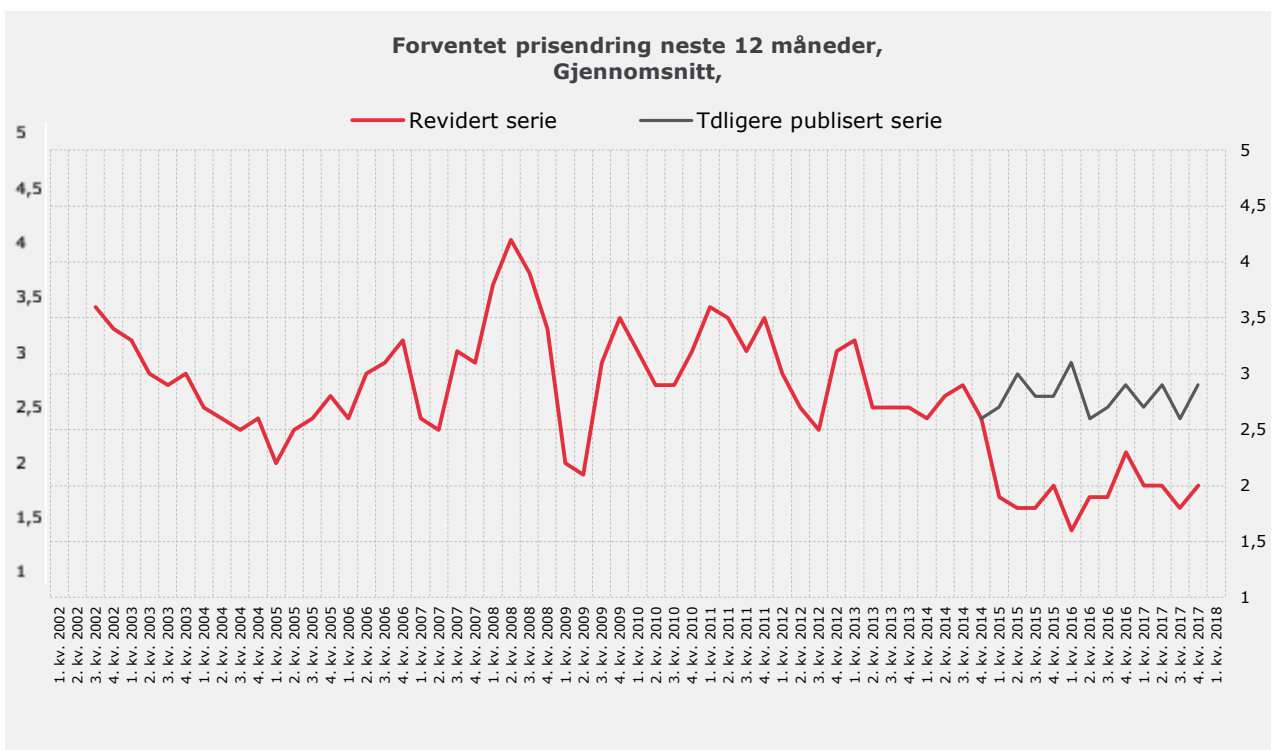
Spørsmål 28: Omtrent hvor mye høyere/lavere, målt i prosent?

(Sammenligning av forskjeller i publiserte gjennomsnitt for spørsmål 28 i perioden 2015 - 2017)

Det er gjennomført en endring i snittberegningen for historiske tall i perioden 2015 – 2017; tallene fremvist i grafen under som "Revidert serie" er sammenlignbare med resultatene som er publisert for perioden før 2015.

Resultater publisert i perioden 2015 – 2017 som «Revidert serie» inkluderer de som svarer 'uendret' på spørsmål 27 som '0' i snittberegningen for spørsmål 28.

Resultater publisert i perioden 2015 – 2017 som «Tidligere publisert serie» inkluderte ikke de som svarer 'uendret' på spørsmål 27 som '0' i snittberegningen for spørsmål 28.

EPINION AARHUS

HACK KAMPMANNS PLADS 1-3
8000 AARHUS C
T: +45 87 30 95 00
E: TV@EPINIONGLOBAL.COM
W: WWW.EPINIONGLOBAL.COM

EPINION COPENHAGEN

RYESGADE 3F
2200 COPENHAGEN N
T: +45 87 30 95 00
E: TYA@EPINIONGLOBAL.COM
W: WWW.EPINIONGLOBAL.COM

EPINION HAMBURG

ERICUSSPITZE 4
20457 HAMBURG – GERMANY
T: +45 87 30 95 00
E: TV@EPINIONGLOBAL.COM
W: WWW.EPINIONCONSULTING.DE

EPINION MALMÖ

ADELGATAN 5
21122 MALMÖ - SWEDEN
T: +45 87 30 95 00
E: TV@EPINIONGLOBAL.COM
W: WWW.EPINION.SE

EPINION OSLO

BISKOP GUNNERUS GATE 2
0155 OSLO - NORWAY
T: +47 90 17 18 99
E: SM@EPINIONGLOBAL.COM
W: WWW.EPINIONGLOBAL.COM

EPINION SAIGON

11TH FL, DINH LE BUILDING,
1 DINH LE, DIST, 4, HCMC
VIETNAM
T: +84 8 38 26 89 89
E: OFFICE@EPINIONGLOBAL.COM
W: WWW.EPINION.VN

EPINION STAVANGER

KLUBBGATEN 4
4006 STAVANGER - NORWAY
T: +47 90 17 18 99
E: SM@EPINIONGLOBAL.COM
W: WWW.EPINIONGLOBAL.COM

EPINION VIENNA

SEMPERSTRASSE 1/2 - 4
1180 VIENNA - AUSTRIA
T: +45 87 30 95 00
E: TV@EPINIONGLOBAL.COM
W: WWW.EPINIONCONSULTING.AT

